

TEMA BROJA

Što je predviđeno
Prijedlogom zakona o
šumama i koliko on može
biti primjenjiv u praksi

INTERVJU
Direktorka
kancelarije za
evropske integracije
u Vladi Srbije
Milica Delević

DOKUMENTI
Što piše u
Deklaraciji
Parlamentarnog
odbora za
stabilizaciju i
pridruživanje

POGLED IZ EU
Romi kao
evropski građani
drugog reda

DINOŠA

Ferhat Dinoša nije homofobičan. To što je rekao da očekuje da će se 14 poslanika, članova crnogorske delegacije u Parlamentarnom odboru za stabilizaciju i pridruživanje, "angažovati oko parade ponosa i stati na njeno čelo" jer su zajedno sa kolegama iz Evropskog parlamenta (EP) osudili njegove ranije homofobične izjave, samo je politički marketing. Ministar za manjinska prava računa da će ironijom na račun direktnog političkog protivnika – Force – koja je stala u zaštitu prava LGBT populacije, privoljeti konzervativno biračko tijelo na lokalnim izborima u Ulcinju da glasa za njegovu Demokratsku uniju Albanaca (DUA).

Ni opozicionim poslanicima nije bilo lako u Briselu. Morali su držati jezik za zubima da kolegama iz EP ne kažu što stvarno misle o tome kako se vlast bori protiv kriminala i korupcije. Da su kojim slučajem počeli da "opankavaju" Vladu, vlast bi ih pred biračima mogla optužiti da su krivi što, recimo, Crna Gora nije dobila status kandidata ili datum otpočinjanja pregovora sa EU. Uz ovakve medije, vlastima bi to uspjelo.

Odavno vlast probleme na domaćem terenu kompenzuje uspjesima u evropskim integracijama. Za svaku "Prvu banku", "Zavalu" tužbu ili batine novinara tu je vizna liberalizacija, predaja aplikacije, odgovori na Upitnik, pohvala evropskog komesara... Tek da birači znaju da je vlast mnogo bolja, nego što tvrde njihovi najljuciji protivnici.

Sa aspekta političkih partija, evropske integracije nijesu ništa drugo do polje borbe za birače.

Ali, na tom polju važe evropska pravila igre na osnovu kojih se lako dobijaju žuti i crveni kartoni.

Funkcioner Demokratske partije socijalista (DPS) **Miodrag Vuković** je to dobro primjetio: "Dinoša teško da može da, ma koliko se ne slagao sa Evropom i takvim poimanjem sloboda, a ako ostane pri tvrdom stavu (o LGBT populaciji), pokrivati oblast ljudskih prava i sloboda". **V.Ž.**

Vlada raportirala EK (6. septembar) – Vlada Crne Gore dostavila Evropskoj komisiji (EK) faktografski izvještaj o svim realizovanim aktivnostima od slanja dodatnih odgovora na pitanja iz Upitnika EK do septembra. Ministarka za evropske integracije **Gordana Đurović** kazala da će izvještaj biti sveobuhvatan, te da će u prilogu biti svi važni usvojeni propisi i ostali dokumenti.

Vlast i opozicija neće da se svađaju u Briselu (14. septembar) – Predstavnici vlasti i opozicije dogovorili, na zatvorenom sastanku kod šefa parlamenta **Ranka Krivokapića**, da na sjednici sa kolegama iz Evropskog parlamenta zastupaju stav da Crna Gora treba što prije da dobije status kandidata za članstvo u EU i da pregovore o pristupanju ne treba odlagati. Dogovoreno je da se na prvom sastanku Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje Skupštine Crne Gore i EP zakazanog za 27. i 28. oktobar u Briselu, "neće naglašavati različitosti". Parlamentarni odbor formiran je u junu 2010, na osnovu sporazuma o Stabilizaciji i pridruživanju (SSP) Crne Gore i EU. Odbor čini po 14 članova iz oba parlamenta, a planirano je da se sastaje dva puta godišnje, u Podgorici i Briselu.

Za neusklađenost zakona krivi ministri (17. septembar) – Suštinski krivac za zakone koji su neusklađeni sa evropskim zakonima je Vlada, odnosno resorno ministarstvo, saopšteno na seminaru "Crna Gora na putu ka EU iskustvo Slovenije u procesu pristupanja" koji je organizovan u Skupštini Crne Gore u okviru twining projekta. Prema ocjeni stručnjaka koji su učestvovali u procesu evropske integracije Slovenije, uloga parlamenta u priključenju Uniji je ključna zbog velikog broja zakona koji mora da donese. "Kad se pristupa EU, parlament je glasačka mašina, a Vlada je ta koja piše zakone", kazala **Gordana Lalić**, sekretarka u Službi za zakonodavstvo Vlade Republike Slovenije.

Đurović: Pregovori u drugoj polovini 2011. (20. septembar) – Ministarka za evropske integracije **Gordana Đurović** rekla da bi pristupni pregovori Crne Gore sa EU mogli da počnu u drugoj polovini 2011. Ministarka ne očekuje smetnje ni u oblasti nezavisnosti pravosuđa, ni u vezi s borbom protiv korupcije i organizovanog kriminala. Pravosuđe je, prema njenoj ocjeni, adekvatno reformisano, a zadovoljavajući je i broj pravosnažnih sudskih presuda za krivična djela iz domena korupcije i organizovanog kriminala.

Gordana Đurović

Parlamentarci usvojili deklaraciju (27–28 septembar) – Na prvom zajedničkom sastanku Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje (POSP) Skupštine Crne Gore i Evropskog parlamenta jednoglasno usvojena Deklaracija koja je upućena Savjetu za stabilizaciju i pridruživanje i institucijama u Crnoj Gori i EU, a u kojoj očekuje pozitivno mišljenje EK na zahtjev Crne Gore za članstvo u Uniji. Evropski parlamentarci i zvaničnici EU su, tokom razgovora, od Crne Gore tražili konkretnije djelovanje u borbi protiv organizovanog kriminala i omogućavanju pune slobode medija, te kritikovali Crnu Goru zbog devastacije prostora i prava LGBT populacije.

POGLED IZ EU

U odbranu ljudskih prava

Evropski građani romske nacionalnosti imaju ista prava kao svi drugi evropski gra-

Pišu: Lorenzo Marsili i
Niccolo Milanese

dani, i njihova prava moraju biti zaštićena, jer se u suprotnom obesmišljava sama institucija evropskog građanstva. Ovaj osnovni princip se često gubi u lavini osuda kojima Evropski parlament (EP) i članovi Evropske komisije (EK) zasipaju Francusku zbog protjerivanja Roma.

Devetog septembra, Evropski parlament (EP) je zatražio hitnu obustavu protjerivanja. Četrnaestog septembra, nakon sto je zvanični dokument francuskih vlasti o "raščišćavan-

protiv komesarke Reding zbog poređenja sa događajima iz II svjetskog rata. Ne ulazeći u primjerenost komesarkinih poređenja, i ona i EP su bili obavezni da ustanu u odbranu prava evropskih građana.

Činjenica je da u javnosti postoji mnogo podozrivosti prema Romima, kao i da Romi predstavljaju jednu od najdiskriminisanijih grupa u Evropi tokom proteklih nekoliko vijekova, i da mnogi od njih žive u najdubljem siromaštvu, a da su pismenost i obrazovanje unutar ove grupe na mnogo nižem nivou nego među ostalim građanima Evrope. Ništa od toga ne

Evropski građani romske nacionalnosti imaju ista prava kao svi drugi evropski građani, i njihova prava moraju biti zaštićena, jer se u suprotnom obesmišljava sama institucija evropskog građanstva

opravdava kolektivnu diskriminaciju ili ograničavanje njihovih prava na slobodno kretanje unutar EU.

Rješenje treba tražiti u istinski evropskom programu za Rome, koji

par političara održalo govore u kojima se Romi pominju kao kriminalci.

U Mađarskoj, partija ekstremne desnice Jobbik zasniva čitavu svoju kampanju izričito na antiromskoj retorici. U Mađarskoj, Češkoj i Slovačkoj organizovani napadi na Rome i demonstracije protiv njih postaju sve češći. U Njemačkoj, 12 000 Roma će u narednih nekoliko godina biti deportovano na Kosovo. Polovina njih su djeca koja ne govore ni srpski ni albanski, i koja su u Njemačku došla 1992. kako bi pobjegla od ratnog nasilja.

U Danskoj i Švedskoj, prava Roma da se slobodno kreću su

ograničena. Sve to je navelo Evropsku mrežu protiv rasizma da upozori da se u Evropi stvara "atmosfera u kojoj oni koji žele da istupe protiv Roma vjeruju da mogu proći nekažnjeno". U takvoj atmosferi, diskriminacija se može samo pooštriti, a problemi postati sve teži.

Zato je krajnje vrijeme da evropske institucije stupe na scenu i prekinu začarani krug.

Za sve nas koji smo zainteresovani za izgradnju evropske budućnosti u kojoj će demokratija i jednaka prava biti dostupna svima, ovo je trenutak za akciju.

Kako se ekonomska kriza bude pogoršavala, zaštita prava na evropskom nivou će postati sve teži zadatak. Moramo shvatiti da kada štitimo prava najslabijih među nama štitimo i naša sopstvena prava – prava evropskih građana.

Autori su direktori Evropskih alternativa

Problem nije samo u Francuskoj. U Mađarskoj, partija ekstremne desnice Jobbik zasniva čitavu svoju kampanju na anti-romskoj retorici. U Mađarskoj, Češkoj i Slovačkoj organizovani napadi na Rome i demonstracije protiv njih postaju sve češći. U Njemačkoj, 12 000 Roma će biti deportovano na Kosovo. Polovina njih su djeca koja ne govore ni srpski ni albanski, i koja su u Njemačku došla 1992. kako bi pobjegla od ratnog nasilja. U Danskoj i Švedskoj prava Roma da se slobodno kreću su ograničena

ju" romskih naselja procurio u javnost, Viviane Reding, komesar za pravdu i ljudska prava je upozorila Francusku da će, ukoliko se utvrdi da je u pitanju kolektivna diskriminacija, EK biti primorana da zaštititi pravo na slobodu kretanja svih evropskih građana i izvede Francusku pred sud.

Odonda je francuska vlada, uz podršku nekoliko šefova evropskih država, pokrenula kontraofanzivu

bi se primjenjivao na svim nivoima evropskog društva. Mnoge države članice, međutim, ni riječima ni djelom ne pomažu da se steknu uslovi za takav program.

Problem nije samo u Francuskoj. U Italiji, kolektivna istjerivanja Roma su se već dešavala, a samo prije nekoliko godina samoorganizovane grupe građana "čuvara" su spalili nekoliko romskih naselja nakon što je

NAKON DECENIJSKOG HAOSA U CRNOGORSKIM ŠUMAMA, VLADA BI DA STANE NA KRAJ PRODAJI NEZAKONITO SJEČENE DRVNE GRAĐE

Bar kod na balvanima

Svaki sortiment drvene građe koji se bude prodavao na domaćem i stranom tržištu

Piše: Mirjana Mirjačić

moraće da ima poseban bar kod kao dokaz da potiče iz zakonite sječe šume.

To je jedno od najznačajnijih evropskih pravila koje je ugrađeno u Prijedlog novog zakona o šumama koji je ušao u skupštinsku proceduru.

Nakon decenijskih žestokih kampanja udruženja za zaštitu prirode, članice EU nedavno su postigle sporazum o zabrani prodaje nezakonito sječene drvene građe do 2012. Procjenjuje se da se između 20 i 40% globalne drvene industrije zasniva na ilegalnim sirovinama, od čega oko 20% (1,2 milijarde eura) završi na tržištima EU.

Pomoćnik ministara poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede **Miroslav Anđelić**, u razgovoru za *Evropski puls*, objašnjava da je prijedlogom zakona predviđeno da sječi stabala prethodi odabiranje, obilježavanje i evidentiranje na osnovu planskih dokumenata koje u državnoj šumi vrši nadležni radnik iz Uprave za šume.

Isti postupak važi i za privatnu šumu, pri čemu njen vlasnik prethodno mora od nadležnog državnog organa pribaviti rješenje za sječu, a najkasnije 15 dana od sječe i precizne podatke o izvršenoj sječi.

"Izvoz drvnih sortimanata od mjesta sječe može se vršiti samo

nakon obavljenog prijema i žigosanja (stavljanja bar koda) drvnih sortimanata. Promet drvnih sortimenata od mjesta sječe odnosno privremenog skladištenja do krajnjeg odredišta vrši se na osnovu dokaza o porijeklu koje izdaje vlasnik ili korisnik šume, na obrascu izdatom prilikom izdavanja rješenja za sječu od strane nadležnog organa uprave. Ako se u prometu nađu drveni sortimenti bez dokaza o porijeklu i nemaju bar kod, smatraće se nelegalnim", objasnio je Anđelić.

Shodno evropskoj praksi, prema njegovim riječima, prijedlogom zakona je definisano da se u taj lanac od sječe do prodaje uključe predstavnici nevladinih organizacija kako bi se svim zainteresovanim stranama omogućilo da učestvuju u upravljanju re-

sursima šuma.

"Oni će biti uključeni u cjelokupan proces od planiranja u šumarstvu do sprovođenja monitoringa, sječe i prodaje", rekao je Anđelić.

Anđelić je ocijenio da su domaći predstavnici drvene industrije spremni za nova pravila o sječi, jer su ona u njihovu korist.

"Evropskim sporazumom o zabrani prodaje nezakonito posječene drvene građe obuhvaćena je sirova drvena građa i drvene prerađevine, kao što su namještaj i podne obloge, a kompanije će ubuduće morati pažljivo da provjeravaju dobavljače i procjenjuju rizike, ako posumnjaju u moguće nezakonitosti. To znači da će kompanije morati da utvrđuju porijeklo drvnih proizvoda, uključujući

Prijedlogom zakona o šumama, shodno evropskoj praksi, definisano je da u čitav lanac – od sječe do prodaje drvene građe – budu uključeni predstavnici nevladinih organizacija kako bi se svim zainteresovanim stranama omogućilo da učestvuju u upravljanju resursima šuma, kazao je pomoćnik ministara poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Miroslav Anđelić

Miroslav Anđelić

FETIĆ: PRIJEDLOG ZAKONA JE DOBAR, ALI IMA MANA

Adem Fetić

Direktor Instituta za šumarstvo **Adem Fetić** kazao je da Prijedlog zakona o šumama reguliše jedan od najvažnijih crnogorskih resursa i da su, u odnosu na važeći zakon, unaprijeđena rješenja za upravljanje i gazdovanje šumama.

"Prijedlog donosi bolju valorizaciju tog resursa tako da sad proizvod šuma nije samo trupac, već će se one koristiti i za, recimo, turističke svrhe. Dalje, precizno definisani plan sječe i kasnijeg pošumljavanja zaštitice šume od devastacije. Na mnogo bolji način su i unaprijeđeni interesi privatnih vlasnika šuma", rekao je Fetić, dodajući da je dobro što će ubuduće i lokalne

samouprave imati mogućnost da aktivnije učestvuju u vođenju šumarske politike, jer zakon omogućava formiranje i lokalnih savjeta.

Prema njegovim riječima, loše rešenje u zakonu je to što se uvodi veća površina da bi se neko područje smatralo šumom.

"U dosadašnjem zakonu, pet ari koje je obraslo šumskim drvećem se smatralo za šumu, novo rešenje je 50 ari. Crna Gora je mala država i manje površine bi trebalo da čine šumu jer je u tom slučaju bolja njihova zaštita. Trebalo je precizirati i da država može da angažuje svog izvođača koji će obavljati sječu šuma i da se u ime države ti drveni sortimenti prodaju, a ne samo da se sklapaju koncesioni ugovori na osnovu kojih će se obavljati taj posao. Nedostaje i podatak koliko je novca potrebno da bi se pristupilo bržem evidentiranju stanja i u privatnim i državnim šumama...", naveo je Fetić.

On smatra i da su rokovi od tri godine za donošenje podzakonskih akata i pravilnika veliki, kao i da ih treba svesti na minimum jer od tih akata zavisi primjena brojnih novina iz zakona.

zemlju i lokaciju sječe, umjesto da samo provjere poslovanje dobavljača, za što su se, u početku, zalagale zemlje članice", kazao je Anđelić, dodajući da će se država morati kadrovski i tehnički opremiti za taj složeni posao.

On nije mogao da precizira kakvo je trenutno stanje u Crnoj Gori kada je u pitanju nezakonita sječa i koliko novca po tom osnovu odlazi u ilegalne tokove.

"Mogu reći da je kod nas, kao i u ostalim zemljama EU, obim nezakonite aktivnosti na kontrolisanom nivou. Naravno, potrebno je raditi na podizanju aktivnosti o značaju šumskih resursa. Vjerujem da će

uvođenje bar kodova imati posebni efekat u suzbijanju te pojave", rekao je Anđelić.

Prijedlogom zakona je definisano da se uradi Nacionalna inventura

Evropskim sporazumom o zabrani prodaje nezakonito posječene drvne građe obuhvaćena je sirova drvna građa i drvne prerađevine, kao što su namještaj i podne obloge, tako da će crnogorske kompanije ubuduće morati pažljivo da provjeravaju dobavljače i procjenjuju rizike

šuma koja obuhvata sve šume i šumska zemljišta, a koja će se raditi svakih deset godina.

"Taj posao radimo na osnovu iskustava iz Njemačke od koje smo preuzeli metodologiju za obavljanje

tog posla. Ta metodologija podrazumijeva da se daju podaci o površinama, tipovima i strukturi šuma, drvnim zalihama, prirastu, izvršenim sječama, biološkoj raznovrsnosti i drugim pokazateljima o šumama. Posao na izradi Nacionalne inventure šuma započeli smo mnogo ranije prije izrade prijedloga zakona. Premijerili smo cijelu Crnu Goru i za mjesec dana očekujemo da završimo radove na tom projektu. Prema podacima koje sada imamo 50% teritorije države obuhvataju šume i šumska zemljišta, a više od 60% stanovništva je upućeno na selo i na prostore koji su bogati šumama", rekao je Anđelić.

Uprava za šume, kako je definisano zakonom, moraće da radi monitoring šuma prema metodologiji međunarodnog programa saradnje (ICP), a koji podrazumijeva sistem stalnog praćenja i analize stanja šuma sa posebnim naglaskom na njihovoj vitalnosti, zdravstveno stanje i biološke raznovrsnosti. Dalje, vlasnici i korisnici šuma koji izvrše sječu u svojim šumama odnosno šumama koje koriste, dužni su da obave i "potrebne radove na uzgoju šuma u zavisnosti od vrste sječe i srazmjerno njenom obimu".

"Vlasnici privatnih šuma imaju mogućnost da dio svoje šume koristi za sopstvenu proizvodnju. To će biti nedrvni šumski proizvodi koje će vlasnici šume u saradnji sa nadležnima morati da obilježe vidnim znacima. Za korišćenje i komercijalni otkup nedrvenih šumskih proizvoda

plaćaće se naknada na osnovu ugovora o korišćenju, kojeg obavezno zaključuju otkupljivači šumskih proizvoda registrovani u Centralnom registru Privrednog suda sa Upravom za šume. Naknada u iznosu od 67%

ići će u državni budžet, a preostalih 33% u kasu Nacionalnog udruženja privatnih vlasnika šuma. Cjenovnik za izračunavanje naknade biće naknadno donešen. Otkupljivači će morati da vode evidenciju sakupljača, lokaliteta, otkupljenih vrsta i količina nedrvnih šumskih proizvoda. Otkup nedrvnih šumskih proizvoda u komercijalne svrhe iz šuma i šumskih zemljišta dozvoljen je samo uz prethodno evidentiranje sakupljača", objasnio je Anđelić, dodajući da će pravna i fizička lica koja šumu komercijalno koriste za odmor, rekreaciju, ekoturizam, itd. plaćati naknadu na osnovu ugovora o korišćenju.

Novina u zakonu je i da vlasnik privatne šume, ukoliko namjerava da proda šumu, odnosno šumsko zemljište koje ima zaštitnu ili posebnu namjenu najprije mora da ga ponudi Upravi za šume, a ako ona ne prihvati ponudu u roku od 30 dana, vlasnik može svoju imovinu

foto VIJESTI

prodati drugom licu, ali ne pod povoljnijim uslovima od uslova pod kojima ga je ponudio državnim organima.

Anđelić je kazao da će za primjenu zakona u praksi biti potrebno

nekoliko godina, jer je potrebno usvojiti podzakonske akte i obezbijediti kadar za sprovođenje zakona.

"Moraćemo da obezbijedimo uslove za stručno usavršavanje zaposlenih za potrebe uzgoja, zaštite, korišćenja šuma i drugih poslova odnosno djelatnosti u šumarstvu, u skladu sa odgovarajućim planovima koji se donose u skladu sa zakonom. Evropska praksa nam nalaže i da napravimo dokument koji će sadržati skup indikatora za održivo gazdovanje šumama. Te indikatore će kontrolisati nezavisna institucija, slično kao što revizorske kuće obavljaju svoj posao", kazao je Anđelić.

Prijedlogom zakona je definisano da se formira Nacionalni savjet za šume koji će se birati na period od četiri godine, i pored predsjednika imaće 10 članova, a Vladi će podnositi izvještaj jednom godišnje.

Članovi Nacionalnog savjeta imenuju se iz reda istaknutih javnih, naučnih, obrazovnih i stručnih radnika iz oblasti šumarstva, zaštite prirode, predstavnika udruženja šumarstva i drvoprerade, nacionalnog udruženja privatnih vlasnika šuma, lokalne samouprave i nevladinih organizacija iz oblasti zaštite prirode i turizma.

Anđelić je kazao da će za primjenu zakona u praksi biti potrebno nekoliko godine jer je treba usvojiti podzakonske akte i obezbijediti kadar za sprovođenje zakona

PO DŽEPU

Prijedlog zakona o šumama donosi i kaznene odredbe. Predviđeno je da se novčanom kaznom od pedesetostrukog do dvjestapedesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazni za prekršaj pravno lice, ako ne izvrši sanaciju degradiranih šuma, izvrši promjenu namjene šuma u građevinsko zemljište, ako se ne pridržava potrebnih mjera zaštite šuma, vrši sječu stabala bez prethodno pribavljenog rješenja za sječu...

Dalje, predviđeno je da se novčanom kaznom od dvadesetostrukog do dvjestastrukog iznosa minimalne zarade kazni za prekršaj pravno lice, ako vrši sječu u količini iznad usvojenog godišnjeg plana gazdovanja šumama, gradi privremene objekte u šumi bez odobrenja Uprave za šume, ako ne vodi evidenciju o sječi i prometu drvnih sortimenata, ako bez ugovora o korišćenju vrši korišćenje i komercijalni otkup nedrvnih šumskih proizvoda, ako ne vodi evidenciju sakupljača, lokaliteta, otkupljenih vrsta i količina nedrvnih šumskih proizvoda.

Fizičko lice će se kazniti novčanom kaznom od petostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade ako vrši kresanje grana ili korišćenje opalog lišća u šumi suprotno zakonu i ako sakuplja nedrvne šumske proizvode u djelovima šume, odnosno šumskog zemljišta koji su od strane vlasnika izdvojeni za sopstvenu proizvodnju.

ŠTO POKAZUJE DOGOVOR VLASTI I OPOZICIJE POSTIGNUT UOČI SASTANKA PARLAMENTARNOG ODBORA ZA STABILIZACIJU I PRIDRUŽIVANJE

Politička scena sazrijeva za EU

Ma koliko to zvučalo nevjerovatno, vlast i opozicija u Crnoj Gori počeli su da

Piše: **Nedeljko Rudović**

rade zajedno. Od skoro imaju zajednički cilj, čak su održali i nekoliko sastanaka na kojima su definisali zajedničku strategiju. A cilj je lobiranje da Crna Gora, nakon što u novembru Evropska komisija izda mišljenje o njenoj spremnosti da postane kandidatkinja za članstvo u EU, odmah poslije toga Brisel Crnoj Gori dodijeli status kandidatkinje za članstvo i potom što skoriji početak pregovora o članstvu.

Ambiciozan plan, ali ne i nedostižan s obzirom da svakako nije isto da li to traži samo vladajuća garnitura ili cjelokupna politička elita jedne zemlje.

S druge strane, teško je izbjeći određene kontradiktornosti koji mogu zbuniti one koji donose odluku. Na primjer, jedan od stavova opozicionih prvaka je da Crnom Gorom vladaju vaninstitucionalni centri moći za koje ne važe zakoni kao za ostale građane Crne Gore. Prevedeno, budućom kandidatkinjom za članstvo u EU vlada mafija i za nju važi presedan da "ovdje mafija ima državu", za razliku od ostalih država koje imaju mafiju.

Možda se može ovakva retorika pripisati žaru predizborne kampanje, moguće da u njoj ima i dosta istine, ali je činjenica da, ipak, u Crnoj Gori politička scena sazrijeva. Po prvi put postoji saglasnost vlasti i opozicije oko ključnih nacionalnih interesa, što znači

da crnogorski političari počinju da se ponašaju ozbiljnije i shvataju koliko odgovornost nose za budućnost svoje države. Ukoliko ovaj dogovor izdrži probu vremena, Crna Gora bi u Briselu mogla itekako popraviti svoj rejting, dok bi i opozicija mogla pojačati kredibilitet. A ukoliko nastavi takvim putem možda i ozbiljnije ugrozi vlast na sljedećim izborima, što bi značilo da Crna Gora više ne bi bila unikat u Evropi po tome što ima jednu istu vladajuću partiju od uvođenja višestranačja.

Priča o "ujedinjavanju" vlasti i opozicije krenula je u susret prvom sastanku crnogorskih i poslanika Evropskog parlamenta 27. i 28. septembra u Briselu, u okviru Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje (POSP) Crne Gore i

nema jasnih rezultata u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, zašto je i dalje ugrožena sloboda medija i zašto se i dalje izriču visoke novčane kazne protiv medija, zašto se devastira prostor...

U Deklaraciji i preporukama koje su usvojene u Briselu traži se jačanje kapaciteta Skupštine Crne Gore i pozdravlja napredak učinjen u reformi pravosuđa, usvajanjem zakonodavstva i smanjenjem zaostalih sudskih predmeta, i pozivaju crnogorske vlasti da nastave sa poboljšavanjem odgovornosti i efikasnosti pravosudnog sistema, kao i sa jačanjem institucionalnih kapaciteta u pravosuđu.

Deklaracijom se, kako se navodi, potvrđuje da je Crna Gora napravila pomake u obezbjeđivanju slobode izražavanja u medijima usvajanjem

Ukoliko dogovor vlasti i opozicije o zajedničkom nastupu na Parlamentarnom odboru izdrži probu vremena, Crna Gora bi u Briselu mogla itekako popraviti svoj rejting, dok bi i opozicija mogla pojačati kredibilitet. Ako nastavi takvim putem, možda i ozbiljnije ugrozi vlast na sljedećim izborima, što bi značilo da Crna Gora više ne bi bila unikat u Evropi po tome što ima jednu istu vladajuću partiju od uvođenja višestranačja

Evropskog parlamenta. Sastanak je rezultirao usvajanjem zajedničke Deklaracije, u kojoj se očekuje pozitivno mišljenje Evropske komisije na zahtjev Crne Gore za članstvo u Uniji. U crnogorskoj delegaciji, koju vodi šef parlamenta **Ranko Krivokapić**, prije toga je danima spremna zajednička strategija za nastup u Briselu, a dogovor je bio da se poslanici vlasti i opozicije ne svađaju pred kolegama iz Evropskog parlamenta i da svi zajedno ističu važnost što bržeg napredovanja ka članstvu u EU.

Ipak, koliko god nastojali da ne potenciraju škakljive teme, one su zanimale članove Evropskog parlamenta. Tako su tražili odgovore zašto

zakona o elektronskim medijima i pozivaju vlasti da obezbijede da nacionalni javni servis radi po evropskim standardima objektivnosti i nezavisnosti, te da se politika ne miješa u rad medija.

A u međuvremenu, tokom debate, postavljana su i pitanja o tome zašto je Podgorica izdala pasoš odbjeglih tajlandskom premijeru **Taksinu Šinavatri**, što se dešava poslije napada podgoričkog gradonačelnika **Miomira Mugoše** na urednika "Vijesti", ulasku A2A u Crnu Goru i njenoj povezanosti sa premijerom **Milo Đukanovićem**, kako je Vlada spašavala Prvu banku... Oko tih pitanja vlast i opozicija teško mogu postići konsensus.

DIREKTORKA KANCELARIJE ZA EVROPSKE INTEGRACIJE U VLADI REPUBLIKE SRBIJE MILICA DELEVIĆ

Saradnja sa susjedima ne završava posao u kući

Direktorka kancelarije za evropske integracije u Vladi Srbije **Milica Delević** sa optimizmom očekuje sljedeći sastanak Savjeta ministara EU iz kojeg je ranije najavljeno da će na sjednici u oktobru dati zeleno svjetlo i naložiti Evropskoj komisiji da izradi mišljenje o zahtjevu Srbije za sticanje statusa kandidata za članstvo u EU.

"Sama činjenica da je postignut dogovor da se o tome (o zahtjevu Srbije) razgovara u oktobru, pokazatelj je poboljšane klime unutar Savjeta ministara, koja će, nadam se što prije, dovesti do pomaka u procesu integracije Srbije", kazala je Delević u razgovoru za *Evropski puls*.

● Savjet Ministara EU još ranije je preporučio da se ubrza put Srbije ka EU, kako bi se podstakao dijalog Beograda i Prištine. Vjerujete li da će Srbija 2011. dobiti statut kandidata?

Iskustvo me je naučilo da gledam što se dešava u kući i što

Milica Delević

Hrvatska je ponudila dokumenta i to je značajan potez koji nam umnogome olakšava i skraćuje postupak, ali neophodno je završiti pravno tehničku i jezičku redakciju da bi se prevod prilagodio jeziku svake pojedinačne zemlje

vi možete da učinite da ubrzate situaciju i naučilo me da je svijest o tome da ste nešto uradili nužno uvijek i vrati. Ne vrati se uvijek odmah, ali se vrati.

Na Srbiji je da aktivnim radom i zalaganjem doprinese da to postane moguće. Ja se nadam da će se to desiti što prije.

● Da li se plašite političkih uslovljanja?

Pitanje Kosova nije uslov evropskih integracija, ali često utiče na određivanje političkog konteks-

ta u kojem se odvijaju integracije. I kod kuće, u Srbiji, i u EU.

● Prethodnog mjeseca mogle su se čuti ocjene evropskih parlamentaraca i funkcionera pojedinih članica EU da će se nakon prijema Hrvatske zaustaviti proces proširenja na zapadnom Balkanu. Plašite li se takvog scenarija?

Ne mislim da će se proces proširenja završiti nakon prijema Hrvatske, ali mislim da će okolnosti, u kojima će se proces priključenja odvijati, biti mnogo

BITNO JE DA SVI UĐEMO U EU

● Da li podržavate princip regate kada je riječ o pridruživanju zemalja zapadnog Balkana?

Meni se čini da je najvažnije da postoji svijest da se proces završava ulaskom čitavog regiona u EU, bez obzira na to kada koja zemlja uđe u EU.

teže zato što EU sa 27 članica nije isto što i EU sa 12 ili 15 članica.

Takođe, ekonomska kriza predstavlja veliki izazov da se zadrži stabilnost unutar članica, ali i solidarnost među njima.

EU se suočava i sa tim da se sada institucije koje su predviđene Lisabonskim ugovorom moraju uspostaviti i početi da funkcionišu.

Ima i novih izazova u međunarodnom okruženju, što znači da će okolnosti proširenja biti teže, ali ni EU, ni mi nijesmo ušli u proces integracija samo iz idealizma, već iz obostranog interesa. To nas motiviše da ovaj proces završimo.

● **Kako komentarišete ocjene euroskeptika u državama zapadnog Balkana koji, upravo zbog trenutne klime u EU o kojoj ste sada govorili, kažu da EU više neće ni postojati kad mi budemo ispunili uslove za punopravno članstvo?**

Ja ne vjerujem da neće postojati, ali će se svakako mijenjati, jer to nije meta koja stoji. Evo, sada vidite, paradoksalno, da ova kriza

Proces odgovora na Upitnik u Crnoj Gori nam je dao signal koliko je važno da to bude transparento i da svi budu uključeni

može dovesti do tješnje koordinacije, da bi se izbjegli izazovi.

Pitanje postojanja EU postavljalo se i kada je u nekim zemljama na referendumima propao evropski ustav i dok su trajali dogovori o budžetu EU 2007–2013, ali su ti izazovi, vidimo, prevaziđeni.

● **Što mislite o saradnji sa zemljama regiona u procesu evropskih integracija?**

Saradnja sa zemljama regiona ne može završiti vaš unutrašnji posao. Prevođenje je primjer konkretnih mogućnosti saradnje. Hrvatska je ponudila dokumenta i to je značajan potez koji nam umnogome olakšava i skraćuje postupak, ali neophodno je završiti

ZA GRAĐANE SRBIJE EU ZNAČI BOLJU BUDUĆNOST

● **Što odgovorite kada vas neko pita što je to što građani imaju u ovom trenutku od procesa evropskih integracija?**

Kada pitate građane, u svim istraživanjima, oni uglavnom kažu da vide bolju budućnost za svoju djecu, što je jedan racionalan odgovor koji pokazuje da imaju svijest da neće koristiti osjetiti odmah.

Građani smatraju i da će im EU omogućiti bolji standard života i mogućnost slobodnog kretanja, putovanja bez ograničenja, kao i mogućnost da se uredi stanje u našem društvu.

Kada mene pitaju, to je konkretna ekonomska pomoć koju smo dobili od EU od procesa tranzicije, što je preko dvije milijarde eura i koje su iskorišćene za projekte iz oblasti infrastrukture, energetike.

Druge koristi su to što radimo na usvajanju zakona, što imamo mogućnost da putujemo u zemlju EU bez viza.

pravno tehničku i jezičku redakciju da bi se prevod prilagodio jeziku svake pojedinačne zemlje.

● **Koji su sljedeći koraci Srbije na putu ka EU?**

Bitno je da se zadrži reformska dinamika, da se pripreme sljedeći koraci, upućivanje Upitnika za koji se mi već pripremamo koristeći Upitnik koji je došao Crnoj Gori i Albaniji, jer

neka pitanja koja su upućena Crnoj Gori za nas su relevantnija, recimo sukcesija, saradnja sa Haškim sudom i otvaranje procesa pregovora.

● **Jeste li spremni za pitanja?**

Ne očekujem da nas pitanja iznenade, jer ako su uslovi isti, onda će i pitanja biti slična.

Proces odgovora na Upitnik u Crnoj Gori nam je dao signal koliko je važno da to bude transparentno i da svi budu uključeni. Nadam se da će naša brzina i kvalitet odgovora pokazati ono što EU kaže, a to je da postoje administrativni kapaciteti da se ubrza proces priključenja.

Kada je u pitanju borba protiv

organizovanog kriminala i korupcije, ti problemi se ne mogu riješiti u kratkom roku, ali je Srbija uradila puno u posljednjih godinu dana u borbi protiv organizovanog kriminala u Srbiji, kao i na saradnji sa službama u regionu i svijetu. Mislim da EU to prepoznaje.

● **Jedan od ključnih problema sa kojima se zemlje regiona suočavaju je i taj što se zakoni koji se u skladu sa evropskim integracijama donose, ne primjenjuju. Kako obezbijediti njihovu primjenu?**

Često citiram bivšeg hrvatskog ministra za evropske integracije koji je, kada su im predstavnici Evropske komisije kazali "nas interesuju samo tri stvari–provedba, provedba, provedba", odgovorio: "Dobro, mi smo prve dvije ispunili". Kada mi ispunimo prve dvije, to će biti pozitivan pomak.

EU ne želi da vidi da mi usvajamo zakone, nego da te zakone, koji mijenjaju neke ustaljene prakse i primjenjujemo. Ali, to je proces koji će nas postepeno mijenjati. Ne očekujem da će sve odmah biti bez greške, ali bitno je da se u tom smislu krećemo.

Vesna RAJKOVIĆ

DRUGI USPON – INDUSTRIJSKA REVOLUCIJA I POKORAVANJE SVIJETA

Kako je parna mašina pokrenula globalizaciju

Industrijska revolucija obuhvata period od 18. do 19. vijeka kada su velike promjene u poljoprivredi, manufakturi,

Priredio: Miloš Vukanović

rudarstvu i transportu duboko uticale na socio-ekonomske i kulturne tokove. Počela je u Velikoj Britaniji i postepeno se širila na Evropu, Sjevernu Ameriku i ostatak svijeta. Industrijska revolucija je označila veliki preokret u ljudskoj istoriji – uticala je, na neki način, na skoro svaki aspekt dnevnog života.

U drugoj polovini 18. vijeka, u nekim dijelovima Velike Britanije, otpočela je tranzicija sa ručne proizvodnje i ekonomije koja se zasnivala na snazi životinja ka proizvodnji čiju su osnovu činile mašine. Došlo je do mehanizacije tekstilne industije, razvoja tehnologije proizvodnje čelika i povećane upotrebe uglja. Razvoj trgovine je omogućen gradnjom kanala, poboljšanjem puteva i stvaranjem željeznice. Izum parne mašine (pretežno na uglj), šire korišćenje snage vode za pokretanje mehanizama (u tekstilnoj industriji) doprinijeli su dramatičnom povećanju u proizvodnim kapacitetima. Uvođenjem u upotrebu mašinskih alata, koji su se sastojali samo od metala u prve dvije dekade 19. vijeka, stvorilo je uslove za proizvodnju još složenijih mašina za proizvodnju u drugim industrijama.

Prva industrijska revolucija, koja je počela u 18. vijeku, oko 1850. je dovela do Druge industrijske revolucije, kada su tehnološki i ekonomski napredak dobili na ubrzanju sa razvojem parnih mašina (prije svega, brodova na ovaj pogon), željeznica, motora sa unutrašnjim sagorijevanjem i električne energije.

Revolucija se širila kroz zapadnu

Evropu i sjevernu Ameriku, vršeći uticaj na čitav svijet kroz proces koji se nazvao industrijalizacija. Uticaj ovog procesa na društva je ogroman, a uticaj na čovjeka i njegovo okruženje je bio nezabilježen u dotadašnjoj istoriji. Fabrike i masovna urbanizacija ne samo da su izmijenili način življenja, nego i izgled do tada pretežno agrarnog krajolika. Do 18. vijeka samo London i Pariz su imali preko par stotina hiljada stanovnika, dok je u 19. vijeku već postojalo nekoliko gradova u kojima je živjelo preko milion stanovnika.

Putevi, željeznica, tuneli i čelični mostovi su povezali razne krajeve država i kontinenta i skratili nekad višednevna putovanja na sate. Parni brodovi su dramatično skratili okeanska putovanja i nekad veliki i nepoznati svijet ubrzo je postao mali.

Naučna i tehnološka dostignuća su za nekoliko stotina puta uvećali proizvodnju agrarnih i industrijskih dobara, što je praćeno adekvatnom populacionom eksplozijom. Preveliki rast

populacije i nemogućnost država da adekvatno odgovori na taj problem dovešće do migracije stanovništva iz Starog u Novi svijet. Ova migracija koja će na intenzitetu posebno dobiti u 19. i prvoj polovini 20. vijeka zasigurno će biti najveća u istoriji čovječanstva.

Međutim, u povoljnostima koje je donijela industrijska revolucija nijesu mogli svi da uživaju. Umjesto stare feudalne aristokratije i kmetova, pojavila se nova industrijska buržoazija i na milioni siromašnih radnika. Uslovi života u velikim gradovima su bili zastrašujući, a zbog malih nadnica i djeca su bila primorana na rad. Ipak, za društvene promjene nijesu bili potrebni vijekovi kao nekada. Razvoj tehnologije, porast opšteg stepena obrazovanja i prije svega, komunikacijskih sredstava (štampe), doveo je do razvoja filozofija i ideologija koje su zahtijevale ne samo poboljšanje standarda, nego i davanje vlasti u ruke većine stanovništva – koncept koji je prije pola vijeka bio nezamisliv. Ipak, prije ideologija nastali su sindikati – organizacije

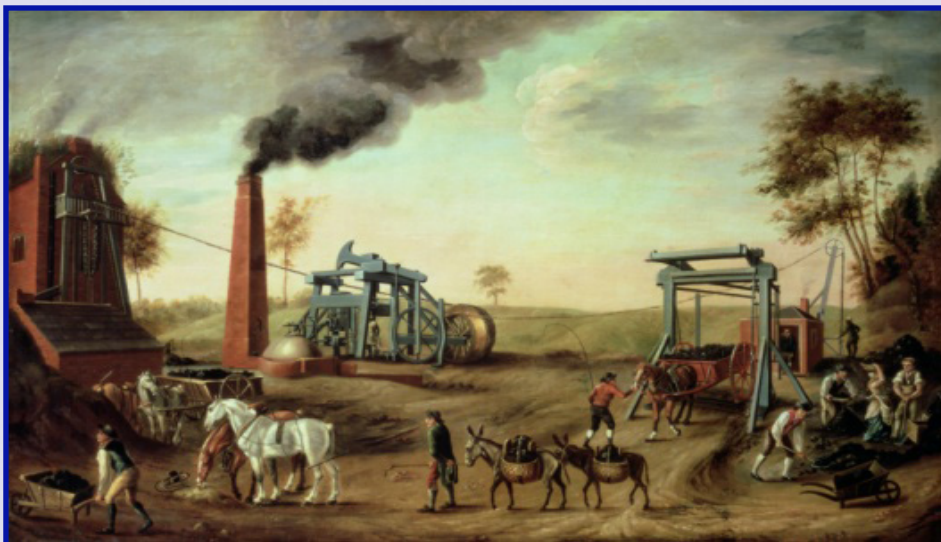
Razvoj tehnologije, porast opšteg stepena obrazovanja i komunikacijskih sredstava (štampe) doveo je do razvoja filozofija i ideologija koje su zahtijevale ne samo poboljšanje standarda, nego i davanje vlasti u ruke većine stanovništva – koncept koji je prije pola vijeka bio nezamisliv. Prije ideologija nastali su sindikati čija je borba rezultirala poboljšanjem životnog standarda u Evropi

udruženih radnika koji su se borili za veće plate, bolje radno vrijeme i uslove rada. Svi ovi pokreti rezultirale poboljšanjem životnog standarda čovjeka u Evropi (što je produžilo i životni vijek), boljih uslova za obrazovanje i, eventualno, ostvarivanje prava glasa. Školski, zdravstveni, poreski i pravni sistemi biće reformisani pod pritiscima radnika, ali i buržoazije koja je smatrala da poboljšanje narodnog dobra dovodi i do jačanja države. Borba koja će izgledati da je dobijena prenošenjem prava glasa sa bogate manjine na cijelo stanovništvo biće nastavljena konstantnim ugrožavanjem prava stanovništva od strane države, na čiji rad će najveći uticaj opet imati ona ista bogata manjina. Nažalost, taj problem, koji je nasljedstvo 19. vijeka, mnoge države neće riješiti ni u 21. vijeku.

Industrijska revolucija i tehnološki uspon Evrope, osim uvećanja proizvodnje dobara i populacionog rasta, dovela je i do novog rasta tehnološke superiornosti ovog kontinenta u svijetu. Iako je Evropa najistaknutiji dio ljudske civilizacije još od 16. vijeka, sada su se stvorili uslovi za njegovo totalno pokoravanje. Posljednji kutak zemljine kugle bio je istražen do 19. vijeka, a sad je tehnologija i medicina dozvoljavala da se i oni osvoje. Neprekidna ekspanzija industrije i ljudi zahtijevali su stalan priliv novih resursa, a kolonije su pružale odlične resursne baze. Ovo je bio glavni pokretač pohađanja evropskih sila ka kolonijama, ali i izvor budućih ratova, prije svega onih svjetskih.

Od početka kolonijalizma Španija, Portugalija, Velika Britanija, Francuska, Nizozemska i Rusija su se borile za što veći komad zemlje na drugim kontinentima. Poslije prvobitnih uspijeha u Latinskoj Americi, Španija i Portugalija su tek neznatno uspjele da prošire svoje kolonije u Africi i Aziji. Nakon opšteg privrednog, vojnog i kulturnog kraha u 17. i 18. vijeku ove dvije nekadašnje sile su veoma brzo izgubile trku i u industrijalizaciji. Nacionalne revolucije u Americi i potiskivanje sa ostalih kontinenta pretvorile iberijske države u sile drugog reda. Francuzi su, poslije sloma Napoleona, polako protjerani iz sjeverne Amerike i Indije (iako je ovaj proces počeo mnogo ranije lošom kolonijalnom politikom). Gubitkom prevlasti nad morima okrenuli su se bližim kolonijama i

Za par decenija tehnološki napredak je uvećao već stečenu dominantnost Evropljana da su milionski afrički i azijski narodi s lakoćom pokoreni. U osvojenim zemljama zavodili su svoj društveni sistem, nametali svoj jezik i tako ugrađivali evropsku kulturu u osnove buduće državnosti tih naroda. Migracijom naroda ka i sa tih prostora došlo je do miješanja kultura, na koje ni superiorna evropska kultura nije bila imuna

zauzeli veliki dio istočne i centralne Afrike, kao i Bliskog Istoka i jugoistočne Azije. Holandanci, pokrenuti svojom zlatnom epohom u 17. vijeku i masovnom industrijalizacijom, nijesu se upustili u neka velika kolonijalna osvajanja, (iako su imali ogromne posjede u Indoneziji i Karibskoj Americi), nego su više pratili Britanski model kontrole trgovačkih puteva gdje su vodili donkihotovsku bitku sa vladom u Londonu. Rusija bez prilaza toplim morima, svoju kolonijalnu politiku usmjerila je ka ogromnim nepreglednim prostorima Sibira i centralne Azije. Postojale su još neke evropske države koje su ostvarile svoje kolonije, kao Belgija po dobijanju nezavisnosti u Kongu, ali sve je to blijedilo prema prekomorskim posjedima viktorijanskog Britanskog carstva.

Kolonijalna carstva su pretežno formirana do kraja 19. vijeka od strane država koja su svoj nacionalni status i državna uređenja oformili u prošlom ili početkom toga vijeka. To nije slučaj sa Njemačkom i Italijom koje su kao nacije nastale poslije 1860. Međutim, njihove industrije i vladajuće elite nijesu bile zadovoljne mrvicama koje su im ostavljene u Africi. Industrija Njemačke je do kraja 19. vijeka pretekla ne samo

Francusku, već i Veliku Britaniju i bila joj je potrebna sve veća sirovinaska i tržišna baza kolonija. Svi uslovi za veliki sukob među evropskim silama, potkrijepljenim novim ideološkim i nacionalnim razlikama, kao i nekim starim neraščišćenim računima, bili su stvoreni.

Industrijska revolucija je ubrzala evropski razvoj do neslučenih granica.

Za par decenija tehnološki napredak je uvećao već stečenu dominantnost Evropljana da su milionski afrički i azijski narodi s lakoćom pokoreni. U osvojenim zemljama zavodili su svoj društveni sistem i nametali svoj jezik i tako ugrađivali evropsku kulturu u osnove buduće državnosti tih naroda. Migracijom ka i sa tih prostora počelo je naseljavanje bijele rase na Amerikama, u Africi i Australiji, crna rasa je prešla u Ameriku i Evropu, dok su Indusi preseljeni u Afriku i Ameriku. Samom migracijom naroda došlo je i do miješanja kultura, na koje ni superiorna evropska kultura nije bila imuna. Tehnički napredak i kolonizacija ubrzao je protok naroda, kultura i znanja i doveo do usijanja procesa globalizacije započet (po nekima) otkrićem Amerika.

Autor je saradnik na programima u Centru za građansko obrazovanje (CGO)

Mladost koja vonja

Piše: Brano Mandić

1.

Zašto nam je ovdje bitan student Pravnog fakulteta u Podgorici **N. Dragičević**? Je li etički jednog mladog čovjeka turati u novine prije nego je završio osnovne akademske planove i usrećio rodbinu diplomom?

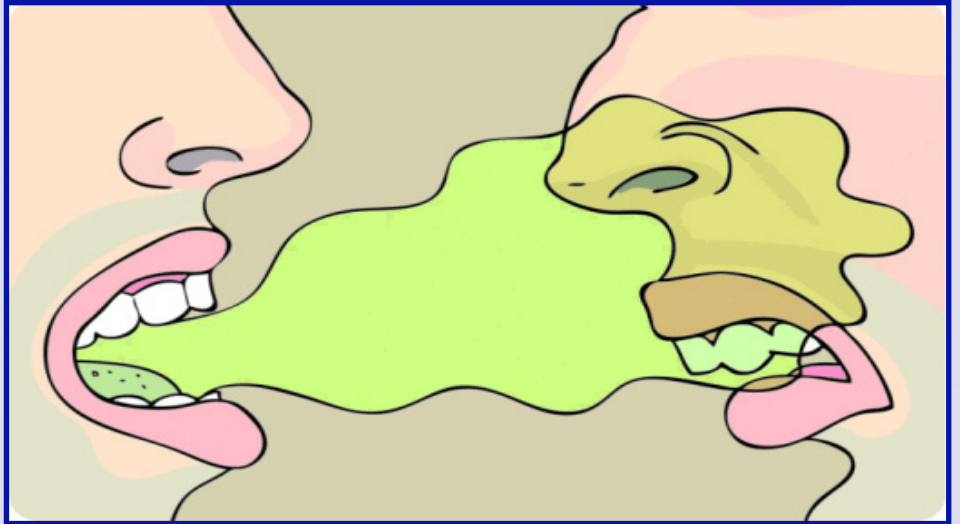
Avaj, bitan nam je taj mladić jer je u emisiji "Replika" na RTCG jasno i glasno rekao da Albanci u Crnoj Gori "imaju i previše prava".

Hvala Telekomu, vječna slava dugmetu za premotavanje: mogao sam tri puta zaredom da iskolačim oči i navijački vrisnem poslije dužeg vremena "Ecce homo!"

Sada ćemo da vidimo što je, zapravo, junosha rekao, pa onda slijedi lament nad omladinom i njenim dometima.

Naime, ako Albanci imaju previše prava, kako omladinac tvrdi, to znači da im se dio prava treba uskratiti. Jer, ako je nečega previše, to je greška u sistemu gdje bi trebalo sve pošteno dijeliti, pa i politička prava. Budući pravnik, ergo, zagovara nivelaciju ustavno raspoređenih prava, što je direktno u suprotnosti sa odomaćenim stereotipom da ovdašnja omladina ne želi korjenite društvene promjene.

Rečeni "višak prava" koji ih je zapao, Albanci, kao manjinski narod, mogu ostvariti samo i jedino na užtrb većinskog naroda i ostalih manjina. To nas

Vonja i uvijek je vonjala ona priča kako je crnogorska omladina ekskluzivni dio društva, apriori usmjerena na progresivne vrijednosti i emancipaciju. "Ponavlja se to serijski" na RTCG: nijesu li studenti pjenili prije neku godinu kako homoseksualce treba strpati u kakav tor jer se protive starom dobrom "turaj – vadi" sistemu reprodukcije, koji nam je u amanet ostavio glavom i bijelom bradom živeći bog sa nebasa

građani drugog reda. U redovnom pozivu Jugoslovenske narodne armije (JNA), potkraj osamdesetih, po svjedočenjima preživjelih, upravo je albanska manjina imala ekskluzivno pravo čišćenja toaleta.

Pojam "šiptar" u Crnoj Gori devedesetih dobio je semantičku vrijednost osobe koja se slabo oblači ili bića pod nekom vrstom falinke. Sjetimo se u to ime "šiptarki", demodiranih plavo-bijelih patika koje su valjale jedino za časove fizičkog.

jaci koji su, ne tako davno, maltretirali ljude jer se ne prezivaju na "ič". Pa su Albancima, još prije sto godina, u popisnim knjigama dodavali "ič", kako bi ih u dalekoj budućnosti lišili nespo razuma sa organima reda i nemira.

Ako je to moguće, pomenimo sada nekog poznatog sudiju Ustavnog suda Albanca, urednika medija, direktora nacionalnog preduzeća ili voditeljke zabavnih emisija na televiziji. Sjetimo se i kako je mudro bivši ministar **Kalamperović** Albanca pozvao da slave proglašenje kosovske države u potajnom krugu porodice. I tako dalje...

Od mladih individua me ništa ne čudi, još od mojih nikšićkih studija kada je jedan domski funkcioner u brk stranim donatorima sasuo svoje gnušanje nad konceptom miješanog braka. Vonja i uvijek je vonjala ona priča kako je omladina ekskluzivni dio društva, apriori usmjerena na progre-

Mladi su najveći gubitnici u društvu koje se ne trudi da pogleda dalje od komšijskog prepucavanja sa Srbijom koje se najviše politički isplati

dovodi do zaključka proizašlog iz junosinog iskaza: većinski narod i ostale manjine ugroženi su od strane Albanaca!

Ma, je li?

Od kada znam za sebe Albanci su u kolokvijalnom diskursu tretirani kao

Prisjećam se opet ispovjesti jednog drugara albanske nacionalnosti kojem su se drugovi iz zgrade sprdali kada bi ga majka sa prozora na maternjem jeziku pozvala na ručak.

Onda su došli mededoliki polica-

sivne vrijednosti i emancipaciju. "Ponavlja se to serijski" na RTCG: nije su li studenti pjenili prije neku godinu kako homoseksualce treba strpati u kakav tor jer se protive starom dobrom "turaj – vadi" sistemu reprodukcije, koji nam je u amanet ostavio glavom i bijelom bradom živi bog sa nebesa.

Mladi su, ustvari, najveći gubitnici u društvu koje se ne trudi da pogleda dalje od komšijskog prepucavanja sa Srbijom koje se najviše politički isplati. Ofucana jadikovka da se studenti u Crnoj Gori nijesu nikad pobunili, toliko je opteretila mozgove dobromislećih da su i u jednom đačkom štrajku na Cetinju, nanjušili kraj morskog režima. Dok se čeka veliki prasak političke promjene, obrazovni sistem ne uspijeva da obrazuje kritičnu masu slobodnih umova, oslobođenih nacionalističkog bremena njihovih roditelja.

Tako je i mlađani Dragičević iznio

novinare, pa još voljne da se etnički angažuju.

Ima li bolnije ideje od televizije koja za ciljnu grupu u svom imenu odredi naciju. Lijepo bi bilo da se na tome ne stane nego da se pokrene

mjestu gdje je nakad bila DANU, udarna pesnica crnogorskog hardkora, sada sjede srpski butnovnici sa punim budelaram od više stotina hiljada eura novca poreskih obveznika. Žao prosto čovjeku bude, kada se sjeti kako su se te pare mogle iskoristiti, koliko je rupa spremnih za zakrpu, da ne otvaramo nove.

Počinje i Srpska televizija. Kao da Srbi u Crnoj Gori nemaju kablovsku televiziju i veliki broj srpskih kanala na kojima mogu čuti informaciju o svojoj kulturi, tradiciji, a sve to u solidnoj produkciji i o malom trošku. Ovako ćemo dobiti jednu skuplu igračku koja će služiti kao politička alatka spremna da izbunari najcrnje parole koje smo zaboravili i jednom ostavili u ratnim godinama

svoju žalosno ograničenu misao bez da ga iko upozori, na javnom servisu koji Albanci plaćaju iz svog džepa.

2.

A država plaća Srpske novine. Srpske novine plaćaju **Milijanu Baletić** i **Momira Vojvodića**. To znači: Milijana i Momir direktno rade za novac Vlade **Mila Đukanovića** – onog istog koji je zajedno sa **Hašimom Tačijem** preko albanske mafije nametnuo jaram srpskom narodu u Crnoj Gori; zario nož u leđa svakom poštenom Srbini koji čita srpske novine i u njima traži lupom šta ima da mu poruče Milijana ili Momir.

Počinje i Srpska televizija. Država opet uplati dr **Momčilu Vuksanoviću** i Srpskom savjetu koji je smijenio Dukljansku akademiju u istom prostoru (jesu li prekadili?), uplati daklen, država stotina hiljada, a oni fino okupe

radio za Bošnjake, robna kuća za Albance ili ringšpil za Rome.

Isti oni koji su pujdali na rat sada će lijepo o trošku građana da cvrkuću na novoj televiziji. Toliko je očigledna potreba vladara za starim trubadurima, kako bi se na njima izmjerili i ispali prave građanske veličine.

Čudo je kako politička pragma uvijek lako nađe ulogu ojkama i mrziteljima drugih nacija. U ovom slučaju, oni su strašilo, pa još televizijsko, koje treba da uveliča sliku građanskog koncepta vlasti.

Vlast može da kaže: eto mi smo demokrate, puštamo Momira i Milijanu, a sjećate se drage naše ostale manjine, kako su vas Momir i Milijana čašćavali prije dvadeset godina. Samo što su sada medijski kuriozitet, a tada su bili skoro pa mejnstrim.

Jezivo je providna ta igra. Kao što je vrlo znakovita činjenica da na istom

Kao da Srbi u Crnoj Gori nemaju kablovsku televiziju i veliki broj srpskih kanala na kojima mogu čuti informaciju o svojoj kulturi, tradiciji, a sve to u solidnoj produkciji i o malom trošku. Ovako ćemo dobiti jednu skuplu igračku koja će, iskustvo Srpskih novina nas uči, služiti kao politička alatka spremna da izbunari najcrnje parole koje smo zaboravili i jednom ostavili u ratnim godinama. Imaće sada priliku mladi poput gorepomenutog Dragičevića da dohvate svježe vode sa zdenca mudrosti i naslušaju se treće-razrednih pjesnika i pisaca kojima je jedina identitetska veza sa stvarnošću dirljiva fiksacija da se bijeli čovjek urotio u namjeri da potre hiljadugodipšnju tradiciju Srba. Vidjećemo griješim li. Biće to prava blagovijest na medijskom nebu koje realno ima kapaciteta da iznjedri jednu valjanu televiziju i jedne dnevne novine. Nego, htjeli smo pluralizam, pa još i demokratiju – sada je plaćamo.

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

(NE)TRANSPARENTNOST I (NE)ODGOVORNOST U SISTEMU JAVNIH NABAVKI U CRNOJ GORI

Raj za korupciju

Institut Alternativa je tokom 2010. realizovao istraživanje u oblasti javnih nabavki u Crnoj Gori sa osvrtom na pitanja transpar-

Piše: Stevo Muk

entnosti i odgovornosti. Istraživanje je sprovedeno u okviru projekta "EU Matrix – Monitoring procesa evropskih integracija sa naglaskom na primjenu Nacionalnog plana integracija Crne Gore u EU". Ovaj projekat se realizuje u partnerstvu sa Centrom za monitoring (CEMI) i Evropskim pokretom u Crnoj Gori (EPuCG), a uz podršku Fondacije Institut za otvoreno društvo predstavništvo Crna Gora (FOSI ROM).

Javne nabavke predstavljaju skup svih radnji i aktivnosti koje javni sektor preduzima u cilju ekonomske nabavke roba, usluga i radova. U Crnoj Gori je na javne nabavke u 2009. potrošeno preko 433 miliona evra. Značajna javna sredstva koja se izdvajaju za javne nabavke otvaraju prostor visokog rizika za korupciju, što ukazuje na značaj jačanja transparentnosti i odgovornosti u ovoj oblasti. Sistem javnih nabavki je uspostavljen 2001. kada je usvojen prvi Zakon o javnim nabavkama. Usvajanjem novog Zakona 2006. zakonski okvir je značajno poboljšao, ali nije u potpunosti usklađen sa relevantnim direktivama EU. U toku je revizija zakonodavnog okvira javnih nabavki sa ciljem njegovog usklađivanja sa pravom EU.

TRANSPARENTNOST

Zakon o javnim nabavkama propisuje obavezu naručioca da do kraja tekuće godine donese plan javnih nabavki ukoliko u narednoj godini namjerava da izvrši javnu nabavku čija vrijednost prelazi 100.000 eura. Naručioci moraju jasno definisati predmet javne nabavke, planirana sredstva, potrebne količine i period za koji je pred-

viđena predmetna nabavka. Okviri sadržaj plana javne nabavke se objavljuju na internet stranici Direkcije za javne nabavke (DJN).

U praksi, i pored zakonske obaveze, jedan broj naručilaca ne donosi godišnje planove javnih nabavki, dok jedan broj onih koji nemaju obavezu, ipak, usvaja planove. Državna revizorska institucija (DRI) je u 2007. i 2008. utvrdila da je praksa da se javne nabavke vrše bez donešenih planova o javnim nabavkama. Kako planovi javnih nabavki dostupni javnosti ne sadrže obrazloženja nije moguće ocijeniti opravdanost pojedinih nabavki. Takva praksa je suprotna principu da javni sektor treba da kupuje samo ono što je neophodno, u količinama i u vrijeme kada je to potrebno.

Dostupnost informacija ili dokumentacije u postupku javnih nabavki

DJN redovno, na svojoj internet stranici i u dnevnoj štampi, objavljuje pozive za javno nadmetanje i odluke o dodjeli ugovora u postupcima javnih nabavki, osim za nabavke male vrijednosti koje se sprovode neposrednim sporazumom. Međutim, nivo transparentnosti u postupcima javnih nabavki ograničen je nedostupnošću ugovora o javnim nabavkama, aneksa ugovora i izvještaja o sprovođenju ovih ugovora na sajtu DJN.

Disciplina naručilaca u pogledu dostavljanja izvještaja o ugovorima o javnim nabavkama se iz godine u godinu povećava. Ipak, neke institucije ne dostavljaju posebno godišnji izvještaj o javnim nabavkama, jer su u nadležnosti neke druge institucije, pa je teško utvrditi koliko su novca one

utrošile u svrhu javnih nabavki. To je slučaj sa javnim preduzećima čiji je osnivač opština, školama koje su u nadležnosti Ministarstva prosvjete i nauke, itd.

Faza nakon usvajanja odluke o dodjeli javne nabavke

Najčešći primjer kršenja principa transparentnosti je to što se zahtjevi navedeni u obavještenju o nabavci, pozivu za dostavljanje ponuda ili tenderskoj dokumentaciji, mijenjaju u ugovoru koji se zaključuje sa izabranim ponuđačem, odnosno to što se uslovi izvršenja ugovora mijenjaju nakon njegovog zaključivanja. Na taj način se vrše zloupotrebe nakon donošenja odluke o dodjeli ugovora i vrši indirektna diskriminacija ponuđača čije ponude nijesu prihvaćene.

Zakon o javnim nabavkama reguliše postupak do usvajanja odluke o dodjeli ugovora i ne obezbjeđuje mehanizme koji bi garantovali usklađenost ugovora sa zahtjevima koji su predviđeni tenderskom dokumentacijom. Takođe, u Zakonu ne postoje mehanizmi koji prate naknadne izmjene ugovora, a sama kontrola izvršenja ugovora je izvan granica ovog Zakona. Ovo je posebno bitno u odnosu na nabavke radova, gdje je najveći broj primjera da se kroz naknadne radove ugovorne u pregovaračkom postupku bez prethodnog objavljivanja poziva za javno nadmetanje, bitno mijenjaju uslovi osnovnog tendera i na taj način dikriminišu ponuđači čije ponude nijesu prihvaćene. Naknadnim radovima se smatraju radovi koji nijesu uključeni u prvobitno razmatrani projekt ili u izvornom ugovoru, ali koji uslijed nepredviđenih okolnosti, postanu neophodni za izvršenje ili izvođenje u njima opisanih usluga, odnosno radova, i kada se takve dodatne usluge ili radovi ne mogu tehnički ili ekonomski odvojiti od glavnog ugovora bez većih teškoća za naručioca. Takvi ugovori se jedino mogu zaključiti sa ponuđačem kojem je dodijeljen glavni ugovor, a ukupna vrijednost ugovora dodijeljenih za dodatne usluge ili radove ne može preći 25% od vrijednosti glavnog ugovora. Ova odredba se umjesto u izuzetnim i opravdanim slučajevima koristi široko i na taj način dovodi u pitanje.

institut alternativa

ODGOVORNOST

"Poruka mora da glasi: država je jasno formulisala pravila za sprovođenje javnih nabavki i ima namjeru da ih rigorozno primjenjuje; prekršioći će biti kažnjeni po Zakonu; službenici umiješani u korupciju biće otpušteni; ponuđači koji prekrše pravila biće kažnjeni i biće isključeni iz budućih tendera stavljanjem na crnu listu".

Okavio je Direkcija za javne nabavke u februaru 2010. isticala opredjeljenje Vlade u odnosu na zakonitost i odgovornost u javnim nabavkama. Nema sumnje da je jačanje mehanizama kontrole i odgovornosti u javnim nabavkama ključno u borbi protiv korupcije, ali je stvarnu odlučnost nadležnih državnih organa moguće procijeniti samo kroz praksu utvrđivanja disciplinske, prekršajne i krivične odgovornosti.

Disciplinska odgovornost

Državni službenik odnosno namještenik, između ostalog, je odgovoran za zakonitu, svrsishodnu upotrebu javnih sredstava kojima upravlja i koja koristi u svom radu. Zakonom su kao teži disciplinski prekršaji predviđeni "nepravilno raspolaganje povjerenim sredstvima, zloupotreba položaja ili prekoračenje ovlaštenja u službi; svako propuštanje koje onemogućava građanina ili pravno lice u ostvarivanju zakonskih prava; davanje netačnih podataka koji su od uticaja na donošenje odluke".

Ipak, kod naručilaca kod kojih su u postupku revizije registrovane nepravilnosti i kršenja u postupcima javnih nabavki nije bilo disciplinskih postupaka protiv odgovornih lica ili državnih službenika. Prema podacima Centralne kadrovske evidencije evidentirana su svega četiri teža disciplinska prekršaja, i to za neizvršavanje, nesavjesno, neblagovremeno ili nemarno vršenje službenih obaveza. Iz navedenog proizilazi da ne postoji praksa izricanja disciplinskih mjera protiv starješina i službenika odgovornih za javne nabavke, odnosno da disciplinska odgovornost u odnosu na postupke javnih nabavki nije razvijena.

Prekršajna odgovornost

Zakonom o javnim nabavkama utvrđeno je četrnaest radnji koje predstavljaju prekršaj i određene su novčane kazne za pravno lice naručioca, dok je samo za jedan od ovih prekršaja predviđena odgov-

ornost odgovornog lica naručioca. Suprotno antikorupcijskim deklaracijama sadržanim u Zakonu o javnim nabavkama, za kršenje odredbi o konfliktu interesa i antikorupcijskih pravila, nije predviđena prekršajna odgovornost.

U praksi se javila dilema da li je DJN nadležna za podnošenje zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka ili samo prijava nadležnim organima. Naime, Zakonom o prekršajima je propisano da se prekršajni postupak inicira zahtjevom ovlaštenog organa ili oštećenog. Zahtjeve su ovlašćeni da podnesu između ostalih i "organi uprave", a prijave lica čiji je pravni interes povrijeđen.

Zakon o javnim nabavkama propisuje da DJN "obavještava Državnu revizorsku instituciju i podnosi prijave ostalim nadležnim organima o slučajevima kršenja postupaka javnih nabavki za koje sazna u vršenju poslova iz svoje nadležnosti".

DJN je u drugoj polovini 2009. podnijela 19 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka područnim organima za prekršaje, ali su oni, uglavnom, odbačeni sa obrazloženjem da su zahtjevi podnijeti od strane neovlaštenog organa, dok je jedan broj odbačen zbog neurednog i neblagovremenog postupanja DJN. Predsjednik Vijeća za prekršaje i predsjednik Područnog organa za prekršaje u Podgorici smatraju da Direkcija nije nadležna za podnošenje zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i da je to "proizvod greške" u Zakonu o javnim nabavkama u kojem nijesu jasno određene nadležnosti za pokretanje prekršajnog postupka. Ministarstvo finansija, takođe, nije podnijelo nijedan zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.

O nesaglasnosti između dva zakona i prakse dovoljno svjedoči to što je Zakonom o prekršajima predviđeno da "Ministarstva i drugi organi uprave... vode postupak za prekršaje za koje je propisana novčana kazna", a to je slučaj sa svim prekršajima Zakona o javnim nabavkama. No, u Ministarstvu finansija nema službenika koji bi vodio prekršajni postupak u javnim nabavkama. Zabrinjavajuće je da se područni organi za prekršaje nijesu oglašavali nenadležnim zbog ovog zakonskog određenja, već iz sasvim drugih razloga.

Čak i kada bi u pogledu nadležnosti za pokretanje i vođenje prekršajnog postupka

sve funkcionisalo besprekorno i prekršajna odgovornost bila utvrđena, ta kazna ne bi postigla svoj cilj. Zakon o javnim nabavkama predviđa da za kršenje zakona novčanu kaznu plaća organ –naručilac, a Zakon o prekršajima da se sredstva naplaćena od novčanih kazni uplaćuju u Budžet Crne Gore. Navedena rješenja su besmislena i ne postižu svrhu izricanja sankcije.

Očigledno je da su različita tumačenja odredbi dva zakona, odsustvo koordinacije među organima uz pasivnost DJN uslovlili odsustvo primjene prekršajnih odredbi i izostanak odgovornosti.

Krivična odgovornost

Krivični zakonik predvidio je niz krivičnih djela zloupotrebe službenih ovlaštenja koja mogu biti osnova za pokretanje pitanja krivične odgovornosti i u postupcima javnih nabavki.

Od posebnog značaja, sa aspekta otkrivanja krivičnih djela u procesu javnih nabavki je saradnja DJN, Komisije za kontrolu postupka javnih nabavki, DRI, Uprave policije i Vrhovnog državnog tužilaštva. Međutim, DJN i Komisija nijesu podnosile krivične prijave, ne postoji saradnja Uprave policije sa DRI, DRI nije podnosila krivične prijave Vrhovnom državnom tužiocu (VDT), dok je Uprava policije samostalno podnijela svega tri krivične prijave u periodu od tri godine, zbog osnovane sumnje da su počinjena krivična djela zloupotrebe službenog položaja u postupku javnih nabavki. Nijedna od navedenih krivičnih prijava nije rezultirala pravosnažnom sudskom presudom.

Dakle, bez obzira što oblast javnih nabavki predstavlja izuzetno pogodno tlo za veliki broj krivičnih djela, broj krivičnih prijava u ovim postupcima je neznatan, što ukazuje da ni krivična odgovornost u sistemu javnih nabavki u Crnoj Gori nije razvijena.

Politička odgovornost

Nema saznanja da je neko snosio političke posljedice zbog nepravilnosti u javnim nabavkama. Vlada je tokom 2009. pokazala neodgovornost u odnosu na proces imenovanja članova Komisije za kontrolu postupka javnih nabavki. Nakon što je mandat članova Komisije istekao, Vlada gotovo godinu dana nije imenovala nove članove ili obnovila mandate ranijim članovima, pa je Komisija nastavila sa radom mimo Zakona. Zbog takvog odnosa Vlade i Komisije, značajan broj odluka Komisije je poništen od strane Upravnog suda tokom 2010.

Autor je predsjednik UO Instituta Alternativa

ZAŠTO ŽELIM DA BUDEM GRAĐANKA EVROPSKE UNIJE

U budućnost sa čistom prošlošću

Ideja stvaranja velike evropske porodice, u kojoj će svim njenim članovima biti mnogo bolje nego što im je bilo u

Piše: Mirela Rebronja

granicama svojih dvorišta, u Crnoj Gori je prihvaćena raširenih ruku. Članstvo u Evropskoj uniji (EU) posmatra se kao "obećana zemlja" i čin koji će nam napokon omogućiti da živimo bolje, a da se mi nećemo mnogo namučiti za to. Ono što me najviše zabrinjava jeste mišljenje da će tog dana nestati svi naši problemi, koje decenijama ne uspijevamo da riješimo, pa očekujemo da će to uraditi neko drugi za nas. To bi po mnogima bilo idealno, ali je, nažalost, i nemoguće.

Ja želim biti građanka EU iz mnogo razloga. U ovom trenutku to želim najviše zbog puta koji prelazimo da bi do tog cilja došli. Taj put bi trebalo da Crnu Goru učini članicom EU, a ne zvanični pristup, iako se to često zaboravlja. Nijesmo se prilagodili evropskim standardima, ako smo usvojili zakone koji su u skladu sa evropskim. Prilagodili smo se ako se usvojeni zakoni primjenjuju i poštuju duže od nekoliko sedmica ili mjeseci, kakva je praksa u Crnoj Gori. Ja želim da vjerujem da ćemo mi ispuniti sve zahtjeve koji nam se upućuju iz Brisela. I, ne mislim da treba da žurimo u tome jer ću, samo ako svaki korak pažljivo predemo i pravilno riješimo sve zadatke koji nam se postave, moći da kažem da sam dio evropske porodice. U suprotnom ću se pitati što se to promijenilo? Formalni status države u kojoj živimo? To mi neće mnogo značiti.

Nedavno sam imala priliku da čujem jednog dvadesetogodišnjaka, euroskeptika, kako govori o tome zašto on ne želi biti građanin Unije. Iako je njegova argumentacija bila prilično površna, navela me na razmišljanje. On je pitao učesnike skupa na kojem je govorio, zašto svi žele u EU, kada će im time biti ukinuta sloboda. Takođe, zapitao se zašto bi on išao negdje

gdje "neće moći da vozi motor bez kacige ili automobil bez pojasa" ili gdje će morati da čeka u redu kad bi mogao lijepo častiti nekoga 20 eura i završiti što je naumio".

U tom trenutku sam se zapitala da li je moguće da jedan mlad čovjek ne vidi koliko mogućnosti mu pruža članstvo u ovakvoj zajednici? I, ne samo što ne vidi, već ne želi ni da čuje, sazna ili nauči. Onda sam shvatila da ne može željeti nešto drugačije ako je potpuno zadovoljan postojećim, i ako smatra da je ispravno "voziti motor bez kacige" ili "častiti 20 eura da se ne čeka red". Pomalo je poražavajuće znati da neko ovako vidi slobodu.

Zato ja želim u EU! Sa nadom da će se, na putu ka njoj, svijest ljudi promijeniti, da će napokon shvatiti da nije tako teško poštovati pravila, da ne moramo čekati na jednom šalteru sat vremena da bi nas uputili na drugi gdje ćemo čekati još toliko, možda

Suštinu procesa pridruživanja Uniji ne vidim u formalizovanju statusa, odnosno proglašenju članstva, ako temelj takvom činu nijesu korjenite društvene promjene

i više, i samo ako nam se posreći završiti ono zbog čega smo došli, da moramo osjećati odgovornost, ličnu i društvenu za sve što učinimo ili ne učinimo, a trebalo je.

Kad govorim o odgovornosti, moram primijetiti da je to institut koji je, čini mi se, u ovom dvadesetogodišnjem tranzicijskom periodu najviše trpio, odnosno najviše izbljedio. Kako vrijeme odmiče, i mi, navodno, primjenjujemo reforme na svim nivoima društvenog razvoja, trebalo bi da odgovornost za počinjena (ne)djela bude sve vidljivija. Međutim, teško da se može reći da je tako. Jedan od uvijek aktuelnih primjera jeste suočavanje sa prošlošću i odgovornost za ono što se dešavalo na ovim prostorima

u ratnom periodu, gotovo cijelu deceniju.

Nije dovoljno samo priznati da se nešto dogodilo. Neophodno je preuzeti odgovornost i uložiti dodatne napore da se ništa slično ne dogodi nikada više. Neophodno je reći istinu, današnjim, ali i svim budućim generacijama. Neodgovorno i nepošteno je ostaviti breme prošlosti da se neko drugi nosi sa njim, a to se dugo pokušavalo učiniti. Ja, koja sam devedesetih bila nesvesna što se dešava oko mene, sebe danas smatram žrtvom tih dešavanja. I smatraću se žrtvom sve dok ne budem znala punu istinu i dok svi koji su krivi ne budu odgovarali za svoja zlodjela. I sve dok se dešava da oni koji u tom periodu nijesu bili rođeni, danas šire nacionalizam i mržnju zato što nemaju tačne informacije o onome što se desilo.

Između ostalog je i to jedan od zahtjeva EU upućen svim državama u regionu kao

sastavni dio integracijskog procesa. EU ne želi u svom imetku bremenito nasljeđe iz prošlosti koje nose zemlje zapadnog Balkana. Jednostavno, ne želi nositi tuđu odgovornost. A mi ne želimo da i dalje budemo označeni kao najnestabilnije područje, najčešće prepoznatljivo po ratovima. Interes je obostran.

Zbog svega navedenog smatram da nam je EU više nego potrebna i ja želim biti građanka te evropske zajednice, zdravije, naprednije, gdje se poštovanje ljudskih prava i sloboda podrazumijevaju, gdje će i građani Crne Gore prihvatiti neke nove, drugačije vrijednosti, a sa njima i nova "pravila igre", svjesni da to čine prvenstveno zbog sebe.

Suštinu procesa pridruživanja Uniji ne vidim u formalizovanju statusa, odnosno proglašenju članstva, ako temelj takvom činu nijesu korjenite društvene promjene. Za jedan narod suština bi trebalo da se ogleda u onome što, uopšte, nije neposredan predmet procesa pridruživanja, a to je, prije svega, promjena pravila i principa ponašanja i uopšte svijesti kod ljudi.

Autorka je saradnica u Centru za građansko obrazovanje (CGO) i koordinatorica Koalicije za REKOM u Crnoj Gori

Informacije o EU su nejasne

Evropski parlament (EP) u jednakoj je mjeri kritikovao evropske institucije, nacionalne vlade i medije u izvještaju o tome kako bi mediji trebali pokrivati teme iz Unije.

U izvještaju, koje je pripremio danski liberalni poslanik **Morten Lokkegaard**, navodi se da manjak informacija o EU i njenim institucijama nije problem, nego da informacija ima previše i to "bez ikakva prioriteta", čak i kada se objavljuju putem društvenih mreža, poput Facebooka i Twittera.

"Informacije često nisu dovoljno jasne, privlačne, niti razumljive, u mnogim slučajevima zbog upotrebe previše tehničkog rječnika koji jako odbija ljude koji nisu upoznati s evropskim pitanjima", piše u Izvještaju.

Prema mišljenju poslanika EP, zvanični Internet portal Unije, takođe bi trebao pristupačnijim rječnikom objašnjavati ulogu i funkciju evropskih institucija.

Parlamentarci su izrazili i zabrinutost što su sredstva Evropske unije za školovanje novinara za 2011. smanjena i pozvali Evropsku komisiju da "osnaži komunikacionu politiku i stavi je visoko na listi prioriteta".

Istovremeno, EP zabrinjava i smanjenje broja dopisnika iz Brisela zbog čega je pozvao institucije EU na veću otvorenost prema novinarima.

ADSL za sve Evropljane

Evropska komisija predložila je paket mjera koje bi trebalo da omoguće pristup širokopojasnom brzom internetu svim Evropljanima, uključujući i one koje žive u ruralnim, izolovanim i rijetko naseljenim mjestima.

EK želi da svi u EU do 2013. imaju

pristup bazičnom širokopojasnom internetu tipa ADSL.

Pristup ADSL-u prošle godine imalo je prosječno 94% Evropljana, ali je taj procenat niži u ruralnim područjima – 80%. U nekim zemljama, poput Grčke, Poljske, Slovačke, Bugarske i Rumunije ispod je 50%.

O važnosti ADSL-a dovoljno govori jedan primjer – internet vezom od preko 50 megabajta u sekundi moguće je raditi dijagnostičke pretrage "na daljinu". Takva veza omogućila bi najbolju moguću stručnu podršku čak i liječnicima koji se nalaze uz svoje pacijente u njihovim kućama u udaljenim područjima. O prijedlogu Komisije zajednički će odlučiti Savjet i EP.

Obavezujuća kvota za žene?

Evropska komesarka za pravosuđe i osnovna prava **Viviane Reding** kazala je u intervjuu za *Die Welt* da bi EU mogla uvesti obavezujuće kvote za zapošljavanje žena, ako se procenat žena na visokim funkcijama ne poveća.

Cilj bi trebao biti da do 2015. najmanje 30% članova upravnih odbora budu

žene, te da se to poveća na 40% do 2020, piše *Die Welt*.

"Ako se do kraja 2011. ništa ne dogodi, morat ćemo razmisliti o pravno obavezujućim kvotama" kazala je Reding.

U Njemačkoj je, primjera radi, na vodećim položajima velikih kompanija samo 13% žena.

Gube milione zbog jezika

Ovogodišnji Evropski dan jezika, koji se obilježava svakog 26. septembra, bio je posvećen važnosti poznavanja stranih jezika u malom poduzetništvu.

Procjenjuje se da 11% malih i srednjih preduzeća gubi poslove vrijedne stotinama miliona eura zbog nepoznavanja stranih jezika, što može ugroziti i radna mjesta.

EU ima 23 službena jezika i više od 40 regionalnih i manjinskih jezika, što je čini jedinstvenom višejezičnom zajednicom. Evropski dan jezika pokrenut je 2001. kako bi se obilježila ta raznolikost.

Bez šećera u sokovima

Evropska komisija usvojila je prijedlog izmjene Direktive o voćnim sokovima kojim želi zabraniti dodavanje šećera u voćne sokove, što je u skladu s njenom politikom promovisanja uravnotežene ishrane.

Dodavanje šećera bilo bi dopušteno samo za nektare i vrlo specifične proizvode, ali bi se na etiketi proizvoda to moralo jasno naznačiti.

Druga predložena izmjena je da se paradajz stavi na listu voća koje se koristi za proizvodnju voćnih sokova. Prijedlog će sada ići u uobičajenu proceduru kroz EP i Savjet.

Briga za pčele

Evropska komisija odobrila je nacionalne programe svih 27 država članica za poboljšanje proizvodnje i prodaje pčelarskih proizvoda za razdoblje od 2011. do 2013, i povećala godišnju podršku skoro za 25%, s 26 na 32 miliona eura.

Posljednjih godina zabilježen je veliki mortalitet pčela, što otežava rad pčelarima i predstavlja ozbiljnu prijetnju bioraznolikosti.

KOLIKO SU ANTIKRIZNE MJERE VLADA ČLANICA EU USTVARI PROTEKIONISTIČKE

EU i ekonomski nacionalizam

Industrijska politika je u najvećem dijelu Evrope oduvijek eufemizam za ekonomski na-

Piše: Elie Cohen

cionalizam. Njemačka i francuska vlada se iz sve snage upinju da spasu sopstvene automobilske industrije fiskalnim podsticajima, jasno stavljajući na znanje da najznačajnije članice EU računaju na industrijsku politiku kao na centralni stub nacionalnih strategija. Ovakva neprijateljska klima ukazuje na potrebu da se što hitnije formuliše antikrizna strategija na evropskom nivou, ali nacionalni interesi su u krajnjoj liniji ti koji odlučuju koje će industrije dobiti pomoć.

U posljednjih godinu dana francuski, njemački i ostali lideri EU su radili jedan protiv drugog, prije nego jedan sa drugim kako bi stabilizovali evropske ekonomije. Rezultati su razočaravajući: neke evropske industrije su dobile nezasluženu podršku, dok su druge izgubile tržišta. Iz toga treba izvući pouku: vlade članica EU moraju sarađivati na primjeni industrijskih politika, ali i na unaprijeđenju inovacija i konkurentnosti.

Francuska i njemačka vlada su prošle godine uložile ogromna sredstva kako bi nadomjestile privatne investicije. Subvencije kupovine industrijskih proizvoda, podrška istraživanjima na "čistijim" tehnologijama i spašavanje radnih mjesta su,

uglavnom, bili usmjereni u pravcu nacionalnih interesa, uz izgovor da novac poreskih obveznika mora biti stavljen u odbranu nacionalnih kompanija i radnika.

Francuske vlasti su sada preduzele novi korak – osnivanjem fonda za strateške investicije (Fonds strategique d'investissement – FSI), čiji je cilj da sačuva domaći kapital od grabljivih stranih investitora. Ovaj povratak na "industrijsku politiku" s polovine prošlog vijeka i nevoljnost da se nekonkurentne firme puste da propadnu treba da nas zabrine.

Spoljnotrgovinski računi koji su stalno u deficitu ili suficitu su problematični. U zemljama koje većinom žive od izvoza domaća potražnja nije dovoljna i postoji opasnost da kolaps stranih tržišta dovede do recesije, što se i dogodilo Njemačkoj. U zemljama u kojima postoji veliki spoljnotrgovinski deficit pretjerana potrošnja i dugovanja u sprezi sa osjetljivom vrijednošću valute vrlo lako destabilizuju ekonomski sistem, kao što je imala prilike da se uvjeri Velika Britanija

Još uvijek nije sigurno da li je ovaj talas ekonomskog nacionalizma privremen ili dugotrajan odgovor na novi postkrizni ekonomski poredak. Međutim, iz dosadašnjeg iskustva sa ovom krizom već možemo izvući zaključak da ekonomski modeli koji se oslanjaju na spoljnu potražnju,

izvoz i spoljne dugove ne samo da nijesu održivi, nego u suštini predstavljaju srž "globalne nestabilnosti". Spoljnotrgovinski računi koji su stalno u deficitu ili suficitu su, takođe, problematični. U zemljama koje većinom žive od izvoza domaća potražnja nije dovoljna i postoji opasnost da kolaps stranih tržišta dovede do recesije, što se i dogodilo Njemačkoj. U zemljama u kojima postoji veliki spoljnotrgovinski deficit pretjerana potrošnja i dugovanja u sprezi sa osjetljivom vrijednošću valute vrlo lako destabilizuju ekonomski sistem, kao što je imala

prilike da se uvjeri Velika Britanija.

U principu, donekle je logično da tržište i politika konkurencije koje preovlađuju u vremenima stabilne privrede budu zamijenjene industrijskom politikom u vrijeme krize. Problem je, međutim, u tome što evropske vlade nijesu iskoristile ovu priliku da odgovore na krizu zajedničkim mjerama i prošire kompetencije institucija Eurozone. Umjesto toga, svaka EU članica je riješila da se izbori sama za sebe.

Evropski mediji nijesu posvetili puno pažnje ovim protekcionističkim manevrima, zasjenjeni zajedničkim Sarkozy-Brown planom, sastancima grupe G-20 i koordiniranim planovima podrške privredi, iz čega su mnogi izveli zaključak da se Evropa ujedinjuje kako bi lakše odgovorila

na krizu. Međutim, to što su gotovo sve članice EU posegle za istim mjerama – garancijama na bankovne rezerve, rekapitalizaciju banaka, garancije za međubankovne poza-

Mediji nijesu posvetili puno pažnje protekcionističkim manevrima, zasjenjeni zajedničkim Sarkozy-Brown planom, sastancima grupe G-20 i koordiniranim planovima podrške privredi, iz čega su mnogi izveli zaključak da se Evropa ujedinjuje kako bi lakše odgovorila na krizu. Međutim, to što su gotovo sve članice EU posegle za istim mjerama – garancijama na bankovne rezerve, rekapitalizaciju banaka, garancije za međubankovne pozajmice i kupovinom toksičnih akcija – ne znači da se radi o zajedničkim mjerama. U međuvremenu, intervencionističke politike zemljama članicama su dovele do konflikata u čitavoj Evropi

jimice i kupovinom toksičnih akcija – ne znači da se radi o zajedničkim mjerama.

U međuvremenu, intervencionističke politike zemljama članicama su dovele do distorzija i konflikata u čitavoj Evropi. Selektivni i neujednačeni pristupi rekapitalizaciji banaka su doveli do haosa fragmentiranih, djelimično nacionalizovanih a još uvijek međusobno čvrsto povezanih finansijskih sistema.

Nacionalne institucije za kontrolu politike konkurencije su učestovale, a kada se direktorat za politiku konkurencije Evropske komisije oglasio upozorenjem da će biti primoran da blokira subvencije zbog štete koju nanose sveukupnoj konkurentnosti evropske privrede, burna reakcija nacionalnih vlada je ubrzo natjerala Komisiju da se povuče.

Srećom, relativna nemoć evropskih kontrolora politike konkurencije je brzo prošla. čim je oluja prestala, Komisija se vratila za kormilo. Banke, poput Kraljevske banke škotske, Dexie ili ING-a, koje su spašene uz pomoć državnih fondova su morale da podnesu račune Komisiji. Cilj je bio da se smanji šteta koju bi hitne finansijske injekcije mogle nanijeti slobodnoj konkurenciji. Intervencija Komisije u slučaju evropskog ogranka General Motors-a je odličan primjer ovog preokreta. U početku je Komisija dopustila njemačkoj vladi da

radi što hoće, ali umjesto da pomoćne Opel, Berlin je pokušao da sačuva radna mjesta u Njemačkoj sklopišći dogovor sa rusko-kanadskom kompanijom Magna International,

iako je time jasno doveo u opasnost radnike u Britaniji i Belgiji. Pošto je Komisija zaprijetila da će zbog ovog dogovora izvesti Njemačku pred sud i nakon izbora u Njemačkoj, sporazum je prekinut i odluke o restrukturiranju kompanije su vraćene u odgovornost starog vlasnika.

Evropskoj uniji su potrebne politike koje će promovisati standardizaciju i inovaciju, i države članice moraju naučiti da se okanu mikro poteza umjesto da rade na zajedničkim evropskim strategijama

Nekoliko nedavnih studija, posebno onih sprovedenih od strane Svjetske trgovinske organizacije (STO) pokazuju su vlade, zapravo, veoma rijetko posezale za mjerama trgovinskog protekcionizma, i da je ta vrsta mjera dovela u pitanje samo 1% ukupne međunarodne trgovine. To, međutim, ne znači da nije bilo drugih vrsta protekcionizma, posebno finansijskih. Investicije od strane državnih fondova bi mogle da ograniče kretanje kapitala i nezasluženo favorizuju domaći kapital. Teškoće sa kojima se evropske vlade suočavaju u kontekstu upravljanja ekonomskom krizom postavljaju jasno i glasno pitanje da li nacionalne industrijske politike i zajednička pravila o konkurenciji uopšte mogu da koegzistiraju unutar jedinstvenog evropskog tržišta. Možda i mogu, ali samo ukoliko Evropljani napuste prošlovjekovne

pogled na politiku i privredu i umjesto toga prionu na izradu inovativnijih i konkurentnijih politika vezanih za životnu sredinu. Inovacije se, naravno, ne mogu planirati, ali je moguće stvoriti odgovarajuće uslove. Inovacione mreže firmi na lokalnom nivou, nezavisni univerziteti i podrška inovativnim kompanijama predstavljaju preduslove za razvoj u ovom pravcu. Takođe, moguće je podržavati istraživanja i tehnološke promjene u biotehnici i sektoru obnovljive energije, a da se u isto vrijeme ne dopusti stvaranje nacionalnih monopola. U globalno i regionalno integriranoj ekonomiji konkurentne politike životne sredine koje stvaraju odgovarajuće podneblje za istraživanja i pružaju poreske i regulatorne olakšice inovativnim preduzećima stvaraju ogroman potencijal za buduću rast.

Globalna ekonomska kriza i

jačanje zemalja u razvoju sve jasnije ukazuju na evropski dugogodišnji problem viška kapaciteta. Da bi spriječili kolaps evropskog zajedničkog tržišta, donosioci odluka na nacionalnom nivou bi trebali da preduzmu korake ka primjeni zajedničkih politika industrijskog restrukturiranja. To posebno važi za automobilske sektor – ako evropske vlasti ne preduzmu nešto da smanje kapacitet u ovom sektoru, prije ili kasnije će doći do novog talasa protekcionizma.

Politika konkurencije koja je i dovela do jačanja novih igrača na međunarodnoj privrednoj sceni bi mogla imati za posljedicu dubinsko prestrukturiranje evropske privrede i industrije. Evropskoj uniji su potrebne politike koje će promovisati standardizaciju i inovaciju i države članice moraju naučiti da se okanu mikro poteza umjesto da rade na zajedničkim evropskim strategijama.

ŠTO PIŠE U DEKLARACIJI I PREPORUKAMA PARLAMENTARNOG ODBORA ZA PRIDRUŽIVANJE I STABILIZACIJU

Evropski i crnogorski poslanici za dekriminalizaciju klevete

Evropski i crnogorski parlamentarci pozvali su nadležne institucije da preduzmu dalje korake radi dekriminalizacije klevete, izrazili su žaljenje zbog neprihvatljivih izjava ministra za ljudska i manjinska prava **Ferhata Dinoše** o LGBT populaciji i pozdravili napredak u reformi pravosuđa i smanjenje zaostalih sudskih predmeta, ali i pozvali crnogorske vlasti da se fokusiraju na obezbjeđivanje nezavisnosti sudstva i tužilaštva od političkog uticaja.

U Deklaraciji i preporukama za institucije u Crnoj Gori i EU, poslanici Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje istovremeno su naveli da se "unaprijed raduju pozitivnom mišljenju Komisije na zahtjev Crne Gore za članstvo u Evropskoj uniji".

Prvi sastanak Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje, kojeg čine po 14 poslanika vladajuće koalicije i opozicije iz Skupštine Crne Gore i Evropskog parlamenta održan je 27. i 28. oktobra u Briselu. Osim poslanika koje su predvodili **Ranko Krivokapić** i **Eduard Kukan**, sastanku su prisustvovali **Gordana Đurović** i **Štefan Fule** ispred Vlade Crne Gore, odnosno Evropske komisije.

Parlamentarni odbor sa zadovoljstvom primjećuje da pomoć kroz IPA funkcioniše dobro u Crnoj Gori. Istovremeno, ohrabruje i Vladu i Komisiju da pojednostave administrativnu proceduru za IPA fondove, sa ciljem da se učine dostupnijim manjim i necentralizovanim korisnicima

Na sastanku su razmatrana pitanja odnosa EU i Crne Gore, zatim proces jačanja kapaciteta Skupštine Crne Gore, sa akcentom na jačanje njenih kontrolnih funkcija, te poboljšanje funkcionisanja vladavine prava u Crnoj Gori, reforma pravosuđa i borba protiv

Evropski parlament

Odbor žali zbog neprihvatljivih izjava ministra za ljudska i manjinska prava o LGBT populaciji i podsjeća da sve manjine, uključujući i LGBT grupu, moraju biti zaštićene striktnom primjenom Zakona o zabrani diskriminacije

korupcije i organizovanog kriminala.

Parlamentarci se bavili i regionalnom saradnjom, zaštitom ljudskih prava, a posebno slobode medija, zatim ekonomskim kretanjima u Crnoj

pomoć kroz IPA funkcioniše dobro u Crnoj Gori.

"Istovremeno, ohrabruje i Vladu i Komisiju da pojednostave administrativnu proceduru za IPA fondove, sa ciljem da se učine dostupnijim manjim i necentralizovanim korisnicima", navodi se u Deklaraciji.

Parlamentarci su pozdravili napredak u reformi pravosuđa, usvajanjem zakonodavstva, kao što je Zakon o krivičnom postupku, i smanjenje zaostalih sudskih predmeta.

"Uprkos tome, poziva crnogorske vlasti da nastave sa poboljšavanjem odgovornosti i efikasnosti pravosudnog sistema i da se fokusiraju na obezbjeđivanje nezavisnosti sudstva i tužilaštva od političkog uticaja; nastavl-

Gori, sa osvrtom na održivi razvoj turizma i transportnog sistema, a u isto vrijeme osiguravanjem zaštite životne sredine.

U Zajedničkoj deklaraciji i preporukama se navodi da Parlamentarni odbor "sa zadovoljstvom primjećuje da

RIJEŠITE PITANJE DVOJNOG DRŽAVLJANSTVA SA SRBIJOM

Parlamentarni odbor je pohvalio "važnu i konstruktivnu" ulogu Crne Gore u podsticanju regionalne saradnje i dobrih odnosa sa drugim zapadnobalkanskim i susjednim zemljama EU.

"Čestita Skupštini Crne Gore što je prva među parlamenatima u regionu usvojila Rezoluciju o genocidu u Srebrenici u saglasnosti sa Rezolucijom Evropskog parlamenta iz 2009, i što je obilježila njenu godišnjicu otvaranjem Izložbe o masovnim grobnicama u BiH", piše u dijelu o regionalnoj saradnji.

Međutim, odbor je podsjetio Crnu Goru i Srbiju na potrebu iznalaženja rješenja za otvorena pitanja kao što su pitanje dvojnog državljanstva u interesu građana obje zemlje.

ja da podstiče Skupštinu i Vladu da rješavaju pitanje konflikta interesa", piše u Deklaraciji.

Odbor, kako se navodi, sa pažnjom prati učinjene korake ka relevantnom zakonodavnom i administrativnom okviru za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala i sa interesovanjem posmatra skorašnja dostignuća u jačanju institucionalnih kapaciteta za primjenu zakona u ovoj oblasti.

"Ohrabruje vladajuću koaliciju da preduzme dalje aktivnosti u ovoj oblasti i da pažljivo prati napredak u jačanju institucionalnih kapaciteta za primjenu zakonodavstva; pozdravlja podnošenje Strategije Vlade za period

nalizacije klevete.

"Poziva crnogorske vlasti da nastave sa pokazivanjem posvećenosti u pogledu obezbjeđivanja rada medija bez političkog miješanja i garantovanja nezavisnosti regulatornih tijela; ohrabruje nadležne institucije da nastave da redovno rješavaju zaostale sudske predmete koji se tiču napada na novinare i izražava nadu da se to neće ponoviti ubuduće; podvlači važnost promovisanja etičkih i profesionalnih standarda kroz jačanje samoregulacije medija; poziva vlasti da obezbijede da nacionalni i lokalni javni servisi rade po EU standardima objektivnosti, nezavisnosti i pluralizma", piše

Parlamentarni odbor poziva crnogorske vlasti da nastave sa pokazivanjem posvećenosti u pogledu obezbjeđivanja rada medija bez političkog miješanja i garantovanja nezavisnosti regulatornih tijela; ohrabruje nadležne institucije da nastave da redovno rješavaju zaostale sudske predmete koji se tiču napada na novinare i izražava nadu da se to neće ponoviti ubuduće

2010–2014 i akcionog plana za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije očekujući konkretne rezultate primjene predloženih mjera; smatra neophodnim jačanje istražnih kapaciteta i poboljšanje međuresorne saradnje", piše u zajedničkom dokumentu evropskih i crnogorskih parlamentaraca.

Dalje se navodi da Parlamentarni odbor potvrđuje da je Crna Gora napravila pomake u obezbjeđivanju slobode izražavanja u medijima usvajanjem Zakona o elektronskim medijima i izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika, ali poziva nadležne da preduzmu dalje korake sa ciljem dekrimi-

u Deklaraciji.

Odbor je izrazio zadovoljstvo što je, u oblasti ljudskih prava i zaštite manjina, Crna Gora "široko u skladu sa

Parlamentarci su izrazili zabrinutost da Zakon o rodnoj ravnopravnosti još nije rezultirao punim prihvatanjem politike rodne ravnopravnosti u javnoj upravi, uključujući Skupštinu i ministarstva

evropskim standardima" i pozdravio nedavno usvajanje Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o zaštiti od nasilja u porodici.

"Poziva crnogorske vlasti da osiguraju punu primjenu relevantnih zakonskih odredbi, uključujući Zakon o

manjinskim pravima i slobodama, i podstiče ih da pruže dodatne napore u podizanju svijesti o svakom obliku diskriminacije; podstiče crnogorske vlasti da nastave da pružaju punu podršku primjeni Akcionog plana za rješavanje statusa raseljenih lica; žali zbog neprihvatljivih izjava ministra za ljudska i manjinska prava o LGBT populaciji i podsjeća da sve manjine, uključujući i LGBT grupu, moraju biti zaštićene striktnom primjenom Zakona o zabrani diskriminacije", navodi se u Deklaraciji.

Parlamentarci su pozdravili primjenu Akcionog plana za rodnu ravnopravnost (2008–2012), ali i izrazili zabrinutost da Zakon o rodnoj ravnopravnosti još nije rezultirao punim prihvatanjem politike rodne ravnopravnosti u javnoj upravi, uključujući Skupštinu i ministarstva: "Odbor ohrabruje Crnu Goru da intenzivira napore na ovom polju".

Parlamentarci su naglasili značaj pune primjene ustavnih odredbi o službenim jezicima u upotrebi i pozvali vlasti da primjenjuju ove odredbe u svim oblastima, a posebno u obrazovanju.

Odbor je pohvalio napredak u funkcionisanju Skupštine Crne Gore i "sa zadovoljstvom uvažio" povećani nivo uključenosti Odbora za međunarodne odnose i evropske integracije u rješavanju pitanja evropskih integracija.

"Odbor ponavlja svoje preporuke sa ciljem povećanja skupštinskih administrativnih resursa, kao i ekspertске podrške, kako bi se obezbijedilo dovoljno sredstava za efikasno obavljanje njenih kontrolnih funkcija" stoji u dokumentu Parlamentarnog odbora.

To zajedničko tijelo Skupštine Crne Gore i Evropskog parlamenta zabrinuto

je što nijesu usvojene izmjene izbornog zakona, i pozvao crnogorske partije da ih usvoji bez daljeg odlaganja i da nadu zajednički stav u skladu sa preporukama OSCE-ODIHR.

V.Ž.

Centar za građansko obrazovanje

Centar za građansko obrazovanje (CGO) raspisuje

**OGLAS
za polaznike
IX generacije**

ŠKOLE LJUDSKIH PRAVA

– Škole za izučavanje ljudskih prava od teorije do prakse –

Školu čini 5 modula u ukupnom trajanju od četiri mjeseca. Nastava će se izvoditi jednom do dva puta nedjeljno, u trajanju od dva sata. Sve troškove pokriva Centar za građansko obrazovanje, uz obavezu polaznika/ce da pohađa najmanje 80% programa. Nakon završene škole učesnici dobijaju diplomu i stiču pravo na dalje usavršavanje.

Škola ljudskih prava pruža široko teorijsko i praktično znanje o konceptu ljudskih prava, afirmiše kulturu ljudskih prava, inspirišući i motivišući ljude da se zalažu za svoja prava, kao i za prava onih koji nijesu u mogućnosti da to urade sami i osnažuje ih da imaju direktni uticaj u društvu u budućnosti.

Kandidati su dobrodošli bez obzira na godine, pol, nacionalnost, vjeru ili uvjerenja, uz naznaku da prednost imaju aktivisti političkih partija i nevladinih organizacija, mladi lideri/ke i studenti/kinje i pojedinci/ke koji pokazuju visok stepen društvenog aktivizma.

Sa polaznicima će raditi stručni predavači koji će kroz prezentacije, radionice, projekcije filmova i teatar obraditi širok spektar tema iz oblasti ljudskih prava.

Ukoliko želite da saznate, da čujete druge, da razumijete i različite, a otvoreni ste, hrabri, stalo vam je do sredine u kojoj živite i hoćete da doprinesete razvoju kulture ljudskih prava u Crnoj Gori škola ljudskih prava je izbor za vas!

Zainteresovani kandidati/kinje mogu podnijeti prijavu sa kraćom biografijom najkasnije do **15. oktobra 2010.** na adresu:

**Centar za građansko obrazovanje
(za "Školu ljudskih prava")
Njegoševa 36, I sprat, 81 000 Podgorica
Tel/Fax: 020 / 665 112
E-mail: info@cgo-cce.org
www.cgo-cce.org**

NEVLADINE ORGANIZACIJE U
EVROPSKOJ UNIJI

Evropski omladinski forum

Evropski omladinski forum je nezavisna omladinska organizacija koju čini više od 90 članica, među kojima desetak nacionalnih omladinskih savjeta i više desetina nevladinih organizacija koje djeluju samostalno ili su i same neka vrsta federacije ili saveza. Forum okuplja veliki broj mladih ljudi iz čitave Evrope i jedna je vrsta predstavničkog tijela koja zastupa interese mladih pred institucijama EU.

Osnovni principi funkcionisanja organizacije su demokratičnost u unutrašnjim odnosima, nezavisnost u odnosu na političke partije, otvorenost za uključenost mladih bez obzira na pripadnost.

Vizija Foruma je da bude glas mladih iz Evrope u odnosu sa institucijama koje se bave kreiranjem politike za mlade kako na nacionalnom, tako i na evropskom nivou, u cilju zalaganja da mladi budu prihvaćeni kao ravnopravni građani sa punim pravom učešća u političkom i društvenom životu.

Misija Foruma je da bude nezavisni, demokratski zastupnik nacionalnih i omladinskih savjeta i omladinskih organizacija iz čitave Evrope u pravcu zalaganja za unaprijeđenje statusa mladih kroz aktivno zastupanje njihovih interesa.

Glavni ciljevi organizacije su:

- poboljšanje učešća mladih i njihovih organizacija u društvu i procesu kreiranja i donošenja odluka;
- vršenje uticaja na donosiocima odluka u oblasti omladinskih politika da prepoznaju omladinske organizacije kao partnere u svom radu;
- promocija koncepta omladinskih politika kao sastavnog dijela opšteg političkog i društvenog koncepta razvoja;
- olakšavanje učešća mladih ljudi kroz razvoj održivih i nezavisnih omladinskih organizacija na nacionalnom i međunarodnom nivou;
- promocija neophodnosti za uspostavljanjem jednakih šansi za mlade ljude širom Evrope.

Više informacija možete naći na sajtu: www.youthforum.org

Priredio: **Petar ĐUKANOVIĆ**

Koalicija za REKOM dobila podršku Evropske komisije i Evropskog parlamenta

Delegacija Koalicije za REKOM predstavila je Evropskoj komisiji i Evropskom parlamentu Inicijativu za osnivanje REKOM-a 29. i 30. septembra 2010. u Briselu. Predstavnici Koalicije su se sastali **Pierrom Mirelom**, direktorom za zapadni Balkan u Generalnom direktoratu za proširenje u EK i šefovima timova za Srbiju, Bosnu i Hercegovinu, Kosovo, Albaniju i Hrvatsku, sa kojima su razgovarali o ideji osnivanja regionalne komisije koja bi se bavila utvrđivanjem činjenica o zločinima i drugim teškim povredama ljudskih prava

na teritoriji bivše Jugoslavije. Mirel je i ovog puta istakao važnost postojanja i djelovanja Inicijative za REKOM, izražavajući punu podršku daljim aktivnostima Koalicije.

Predstavnici Koalicije govorili su u Evropskom parlamentu pred Pododborom za ljudska prava. **Eduard Kukan**, direktor Delegacije za odnose sa Albanijom, Bosnom i Hercegovinom, Srbijom, Crnom Gorom i Kosovom, istakao je, predstavljajući evropskim parlamentarcima ukratko Inicijativu za formiranje REKOM-a, da je "inicijativa

jedinstvena i da zaslužuje dugoročnu podršku i EP i EK".

Inicijativu za REKOM podržali su i drugi parlamenatrci, među kojima i Heidi Hautala, šefica Podkomiteta za ljudska prava. Svi su se bili saglasni da je ovo prvi put da jedna, ovako važna inicijativa dolazi "odozdo prema nama", i da zato zaslužuje punu podršku Evropskog parlamenta.

U delegaciji Koalicije za REKOM, koja je je predstavila inicijativu u Briselu, bila je i **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a.

Suočavanjem sa prošlošću stvaramo budućnost

Gojanc Prelević, Mračević, Uljarević, Vuković, Milošević

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je u ime koalicije za REKOM organizovao u Podgorici 14. septembra 2010. Nacionalne konsultacije sa predstavnicima lokalnih vlasti i zajednica o Inicijativi za osnivanje Regionalne komisije za ustanovljenje i javno iznošenje činjenica o ratnim zločinima i drugim teškim povredama ljudskih prava u bivšoj Jugoslaviji (REKOM). Učesnici konsultacija dali su punu podršku Inicijativi i istakli da treba stati uz svaki napor da se utvrde činjenice o žrtvama ratova koji su se dešavali na prostoru bivše Jugoslavije.

"Daćemo punu podršku ovom projektu i učestvovati u svemu što je pozi-

tivno u razotkrivanju zločina iz prošlosti" rekao je na otvaranju konsultacija gradonačelnik Bijelog Polja, **Tarzan Milošević**.

Pored njega, učesnicima se na otvaranju obratio i potpredsjednik opštine Herceg Novi, **Vladimir Mračević**, koji je istakao da "Ova inicijativa treba da bude podržana od svih društvenih struktura i javnosti u svim državama u regionu, jer ne postoji nijedan nacionalni interes koji opravdava bilo koji zločin, i mi ne smijemo dozvoliti da se slična dešavanja ponove, jer suočavanjem sa našom prošlošću mi stvaramo našu budućnost".

Na konsultacijama je bilo riječi o

razlozima i značaju zalaganja za REKOM, ali i o Nacrtu Statuta koji je izradila Radna grupa za model.

Predstavicima lokalnih vlasti i zajednica većine opština u Crnoj Gori o tome zašto je REKOM potreban govorio je novinar **Dragoljub Vuković**, dok je Nacrt Statuta predstavila **Tea Gorjanc Prelević**, članica Radne grupe za izradu ovog dokumenta i direktorka Akcije za ljudska prava. Konsultacije je, nakon predavljanja budućih koraka Inicijative za REKOM i podsjećanja na neke od nedavno održanih, veoma važnih skupova, zatvorila izvršna direktorka CGO-a, **Daliborka Uljarević**.

XVI generacija Škole demokratije

U Podgorici je 27. septembra 2010, u organizaciji CGO-a i fondacije Friedrich Ebert, počela sa radom XVI generacija škole demokratije.

Škola predstavlja jedan od najstarijih programa Centra, a posvećena je razumijevanju ideje demokratije i načina na koji se ta ideja primjenjuje. U njoj se izučavaju teorijska znanja, komparativna praksa i sama vještina i umijeće primjene demokratskih načela u svakodnevnom životu, a posebno u političkoj sferi.

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

THE ERASMUS MUNDUS MASTER COURSE IN ECONOMIC DEVELOPMENT AND GROWTH

The Erasmus Mundus Master Course in Economic Development and Growth–MEDEG is a full–time masters programme organized by a consortium including three top–class European Universities: Universidad Carlos III Madrid – Spain (coordinating institution), University of Warwick – United Kingdom and University of Lund – Sweden.

MEDEG lasts 2 academic years, includes 120 ECTS (60 ECTS/year), and consists of 14 or 16 course modules (depending on the two different mobility schemes available) delivered through a combination of lectures, classes, tutorials and essay writing with individual supervisors. Another key component of the programme are a 8.000–word research dissertations to be written at the end of the first year and a 15.000–word dissertation to be written at the of the second year, on subjects chosen by students in consultation with supervisors.

Students are mandatorily required to study in two different universities of the consortium. In each university, they have to remain for one year and complete 60 ECTS.

Deadlines: first – 30th of November 2010 for students from Third Countries, second 15 of January 2011 for students from European countries.

More on programme could be found on http://www.uc3m.es/portal/page/portal/postgraduate_studies/masters/Master_in_Economic_Development_and_Growth

THE EUROPEAN MASTERS IN SPORT AND EXERCISE PSYCHOLOGY PROGRAMME

The European Masters in Sport and Exercise Psychology programme (EMSEP) is a joint programme organised by 4 leading European universities in the field: the University of Jyväskylä, Finland; the University of Leipzig, Germany; the University of Thessaly, Greece, and Lund University, Sweden. The 2 year full–time EMSEP programme is taught completely in English and it offers education opportunities for students of all nationalities. EMSEP provides you with high–quality teaching in a

truly international environment, study abroad period, valuable hands–on experience through internship, networking with fellow students and experts, and a double degree.

The EMSEP consortium offers scholarships for both European and non–European students. The scholarships are funded by the European Commission and will be awarded to the best students on a competitive basis.

Admission Requirements: Bachelor's degree with good grades in Sport Sciences, Psychology, Social Psychology or other relevant field; proof of English language proficiency; proven interest in the field of sport and exercise psychology and basic knowledge of research methodology.

Deadline for applications: 10 January, 2011

More on programme could be found on <http://www.jyu.fi/sport/emsep>

EIC Bilten – Evropski puls je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.
Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC Bilten – Evropski puls je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Vladan Žugić; **Uređivački kolegijum:** mr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, mr Vladimir Pavićević, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić, Petar Đukanović

Tehnički urednik: Blažo Crvenica; **Prevod:** mr Vera Šćepanović; **Lektura i korektura:** CGO Njegoševa 36/I; **Tel/fax:** 020/665–112, 665–327; **E–mail:** ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org

EIC Bilten – Evropski puls možete preuzeti na www.cgo-cce.org